

Nordisk Gravörtidning

SAMNORDISK ORGAN FOR

GRAVØRLAUGET I DANMARK • KAIVERTAJAT R.Y. FINLAND • NORSK GRAVØRMESTERFORENING • SVERIGES GRAVÖRMÅSTAREFÖRENING

NUMMER 1

2005

ÅRGANG 59

- Nordisk Gravørmester Kongress
- Kunstner og oppfinner
- Rejse til i Schweiz

VERDENS LEDENDE LEVERANDØR SIDEN 1953

Gravograph

SPØR OSS GJERNE OM:

- Roterende gravering
- Lasergravering
- Manuell gravering
- Plastlaminat og metaller
- Programvare for PC
- Freseverktøy og utstyr
- Kapping og kantfresing
- Ferdiggjøring og finish
- Kurs og opplæring

**Gravograph Norge AS
åpner ny internetbutikk
i sommer. Nå kan du handle
over 1000 artikler online.**

NORGE

Gravograph Norge AS
Ringeriksveien 158
1339 Vøyenenga
Norge

Tlf: (+47) 67 17 82 00
Fax: (+47) 67 17 82 01

www.gravograph.no

SVERIGE

Gravograph Sweden AB
Mölnålsvägen 91
S-41263 Göteborg
Sverige

Tlf: (+46) 31 703 79 33
Fax: (+46) 31 703 79 69

www.gravograph.com

DANMARK

Gravograph DK AS
Industrisvinget 9
DK-4000 Roskilde
Danmark

Tlf: (+45) 46 13 96 00
Fax: (+45) 46 13 95 02

www.gravograph.dk

Rask og presis levering av maskiner, utstyr og materialer for gravering.

Manusforfattere er selv ansvarlig for artikler og innlegg.

Nr 1 - 2005 - Årgang 59

Redaksjon

Redaktør Tom-Roy Aass
Jan E. Gjertsen
Per Valbo

Kontaktpersoner

DANMARK:

Hugo Andreæ
Englandsvej 382 A
2770 Kastrup
Tlf: 3969 6622
Fax 3966 1114
e-mail: sgi@gravoren.dk

FINLAND:

Erik Søderholm
Annegatan 20
FIN-000120 Helsingfors
Tlf: + 3580 612 1230
Fax: + 3580 612 1233

SVERIGE:

Eva Milberg
Gravrybolaget AB
Hagringen 13
178 31 Ekerö
Tlf: +46 8 38 40 80
e-post: info@gravrybolaget.se

NORGE:

Tom-Roy Aass
Rosenlundgt. 9
N-0474 Oslo
Tlf: + 47 2235 0153
Fax: + 47 2271 7925
e-post: gravor.aass@c2i.net

Nordisk Gravørtidning distribueres til alle medlemmer i de nordiske Gravørmesterforeninger: Gravørlauget i Danmark Kaivertajat r.y Finland Sveriges Gravørmestareforening Norsk Gravørmesterforening

Priser på annonser:

Omslagside 2 -
1/1 side farger kr. 1.700,-
Omslagside 3 -
1/1 side farger kr. 1.500,-
Omslagside 4 -
1/1 side farger kr. 1.500,-
Innmat 1/1 side sort kr. 750,-
Innmat 1/2 side sort kr. 400,-
Innmat 1/4 side sort kr. 300,-
Innmat 1/1 side farger kr. 1.200,-

Redaktørens spalte

En periode som ansvarlig redaktør for vårt felles nordiske blad står foran en avslutning. Vi er med dette nummeret inne i inne i vårt 59 år. Vil det bli et 60 års jubileum neste år? Det vil bare fremtiden vise. Våre finske kolleger har allerede på et tidligere tidspunkt sagt fra at de ikke har anledning til å overta redaktøransvaret og fortsette utgivelsen av bladet etter den nordiske kongressen i september. Det har som kjent vært tradisjon for at det landet som skal avholde kongress om tre år overtar redaktøransvaret, men i Finland har det blitt endringer i medlemsmassen og "de gamle" medlemmene har etter hvert blitt borte. De nye og yngre medlemmene har ikke samme interesse for det nordiske "samarbeidet" og som vi har fått fortalt tidligere, har de problemer med å forstå de andre nordiske lands språk. Dette er leit, men vi må jo forholde oss til de faktiske forhold og agere i henhold til det. I skrivende stund er det ikke kommet bekrefteelse fra Finland at den finske gravørmesterforeningen kan påta seg å arrangere kongress i 2008. Men vi er lovet en tilbakemelding på dette inne den nordiske kongressen i september 2005.

Hvorfor er så redaktøren engstelig for bladets framtid? Bladet utgis to ganger i året, og det må fremskaffes stoff som vi tror kan være interessant for dere. I praksis blir det hektisk og arbeidskrevende når det nærmer seg utgivelsen. Dette tror jeg andre redaktører kjenner igjen. Derfor er det viktig at det tilflyter noe stoff som er "gratis", det vil si at det ligger noe i e-posten en dag som er "ferdig til bruk". Uten meget bra deltakelse fra Hugo Andreæ og andre bidragsytere i Danmark, samt kollega Jan Gjertsen i redaksjonen, hadde det neppe vært mulig å levere et blad om vi håper har vært til glede for noen. Det er litt trist at det fra Sverige nesten har vært øredøvende stille. Ikke desto mindre har vi i denne utgaven et par bidrag som vi setter stor pris på.

Hvis bladet skal leve videre er det avhengig av de deltagende land, Danmark, Sverige og Norge forplikter seg til å levere en gitt mengde til hver utgivelse. Men man kan jo også være litt kynisk å spørre om det bladet har livets rett? Et annet tankekorsl er om ikke vi her i Norge i vår (redaktørens) iver etter å lage et så bra blad som mulig, har lagt for mye arbeide i bladet og at det i framtiden kan forenkles. Men når man synes at dette er interessant og en annerledes utfordring i den daglige dont, samt at det er lærerikt og i tillegg har gode og entusiastiske venner i grafisk bransje, er det vært fristende å forsøke å gjøre det så bra som mulig ut i fra forutsetningene man har.

I framtiden ser jeg også for meg en annen løsning, og det er en nettbasert utgave. Men til dette kreves det også at det leveres stoff og at noen tar arbeidet med redigering. En svakhet er kanskje at alle ikke har tilgang til PC og internet? Men etter hvert vil vel de fleste ha det?

Dette regner jeg med er en sak som vil stå på agendaen på Den nordiske Gravørmesterkongressen i september 2005! Du er tidligere blitt informert om dette i bladet, og det står en liten påminnelse med noe informasjon lenger bak i bladet denne gangen også.

Redaksjonen takker for seg, legger vekk papir og blyanter, slår av PC'n, lener seg tilbake og sender en takk till trykkeriet, alle bidragsytere og annonsører for hjelp og støtte gjennom våre 6 utgivelser.

Håper vi ser noen av dere på Den Nordiske Gravørmesterkongressen i september.

Tom-Roy Aass

Stoff til neste nummer:

Siden bladets framtid ikke er avklart i skrivende stund og sittende redaktør er optimist for bladets framtid, foreslår jeg at stoff kan inntil videre kan sendes til:

E-post: nordisk.gravortidning@c2i.net

Så får vi se hva fremtiden kan bringe.

«Alt är en fråga om ljus och skuggor»

Czeslaw Slania

Vår mest namnkunniga gravör är Czeslaw Slania. Han er en av världens främsta frimärksgravörer, som gjort flest märken, åt flest länder och graverat det störste frimärket. Detta kan man läsa om i Guinness rekordbok.

Nils G. Stenqvist

Czeslaw föddes 1921 i närheten av Katowice i Polen. Redan under skoltiden visade han upp ovanliga talanger när det gällde att teckna och måla. Efter kriget, där han varmt ansluten som partisan i folkarmén, kom han in vid Konstakademien i Krakow, den stad som sedan dess varit hans fasta punkt i hemlandet och där hans mamma bodde till 96 års ålder. Han fördjupade sig i de grafiska teknikerna, särskilt etsning och kopparstick, vilket så småningom ledde till att han kom att slå in på den bana som skulle bli så framgångsrik frimärkesgravörens. 1951 gjorde han sitt förstaärke för det polska postverket och efter att ha graverat ytterligare ett 20-tal gav han sig ut i världen. Han sökte sig till Sverige, vars postverk hade ett mycket gott rykte inom frimärksgravörens område. Det första märket han graverade för det svenska postverket blev Gustav Fröding efter en teckning av Stig Åsberg. Czeslaw har sedan dess varit den svenska Posten trogen och utgjort en utomordentligt stark kraft under snart ett halvt århundrade och en stor inspiration för sina yngre kollegor. De unga gravörerna använder speciella gravrynmikroskop för sitt arbete, Czeslaw nöjer sig med att i vänsterhanden hålla sitt lilla mässinglupp, inföskaffad i 1960! Czeslaws väldiga erfarenhet som gravör

har gjort att han kunnat lösa alla uppdrag på ett till synes enkelt sätt. Han har dock varit mest glad över svåra uppgifter och utmaningar som före-

strävan att överträffa sig själv! Iblant har han tillåtit sig ett skämt. Med lupp kan man hitta honom själv som en av de ledande bland de 10000 skidåkarna på Vasaloppsmärket 1973.

Czeslaw har graverat frimärken och sedlar åt mycket stort antal länder. Inte sällan har det gällt samutgåvor, där Slanias namn varit en viktig samarbetsfaktor. Att särskilt framhålla något ur hans enorma och kvalitativt jämna produktion är svårt. Själv har han nämnt några "oanseliga" märken som balettscenen med Anneli Alhanko och Per-Arthur Segerström och det delikata porträttet av Prins Eugén efter en teckning av David Tägtström. Men de stora märkena med spelemann Hins-Anders efter en av Czeslaws favoritmålare Anders Zorn, eller Gustav III:s kröning av Gustaf Pilo eller det största märket som hitills graverats: Svenska konungars berömliga bedrifter efter David Klöcker Ehrenstrahl inntar förstas allra en särställning. Czeslaws stora historieintresse har avspeglats sig i en dal av hans arbeten. Han er expert på Napoleonstiden. Historiska bilder med hästar, harnesklädda knektar och vajande fanor har alltid varit spännande gravyrutmaningar! Till denna utgåva har

Gravyravdrag av frimärket Gustav III Kröning, 1991, efter Carl Gustaf Pilos ofullbordade målning.

fallit nästan omöjliga, t.ex. Gustaf III:s kröning med dess av asfaltpigment något slöjartade figurer, i en ständig

han valt en ridande Napoleon tecknad av en av hans favoritkonstnärer Piotr Michalowski.

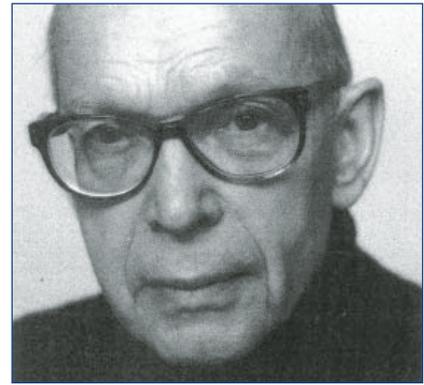
Czeslaw Slania föddes i 1921 i närheten av Katowice i "Polens Ruhrområde". När Czeslaw var sex år flyttade familjen till Lublin, en stad med hälsosammare klimat. Redan nu som liten pilt visade han prov på ovanliga talanger. Han kunde teckna naturtroget och han ritade helst miniatyrer!

Nils G. Stenqvist
Professor i grafisk konst

Under skoltiden fortsatte han att teckna och måla. Under kriget var han som partisan ansluten till folkarmén och efter krigsslutet kom han in vid konstakademien i Krakow, ett av Europas förnämsta konstgrafiska centra. Där kom han att fördjupa sig i de grafiska teknikerna, särskilt etsning och kopparstikk. Slanias diplomarbete utgjordes av en tolkning i det lilla formatet av den polske konstnären Jan Matejkos stora bataljmålning "Grunwald" som handlar om slaget vid Tannenberg 1410. Ämnet och svårighetsgraden attraherade Slania så att han några år senare utförde en större, otroligt detaljerad gravyr med detta motiv som det tog honom två år att färdigställa! Man kan säga att han ganska snart hade slagit in på den bana som skulle bli så framgångsrik – frimärksgravörens. I Warszawa studerade Slania för gravrymästaren Marjan Polak. Museet Albertina i Wien, som har en

av världens förnämsta gravyrksamlingar, blev under studietiden en guldgruva för den unge Slania. När Slania anställdes av den polska frimärkstryckeriet fick han lära sig att gravera i stål, ett material som ställer större krav på gravören än den mjukare kopparen.

Den 24. mars 1951 utkom i Polen det första frimärket signerat Czeslaw Slania. Efter att ha graverat mer än tjugo frimärken begav sig den unge gravören ut i världen för att söka lycka och äventyret. Han kom till Sverige 1956, men det dröjde några år innan han anställdes vid svenska postverket och fick i uppdrag att gravera ett porträttmärke med Gustav Fröding efter teckning av Stig Åsberg. Sedan 1959 förblir Slania det svenska trogen, men han är samtidigt en kosmopolit som besökt en rad länder och som utfört frimärks- och sedelgravyrer i många av dem, Danmark, Island, Frankrike,

Monaco, Israel, Brasilien o.s.v. Ett par gånger om året besöker han sitt hemland. Genom att han tidigt varit inriktad på sitt yrke och samtidigt haft det som sin hobby har Czeslaw Slania under årens lopp kommit att gravera flera frimärken och sedlar än kanske någon annan gravör i världen. Hans skicklighet har skaffat honom en stor internationell beundrarskara.

Gravstickeln åstadkommer alltid en linje som är kylig, klar och distinkt. Det är med systemet av linjer och punkter som Slania skapar levande yta i husets fasad, luftigheten i himmelen och de oroliga molnen, som livar den strama fönsterradsgeometrin. Bilden av det mäktiga Centralposthuset i middagssal placeras i tiden av de fordon som far förbi på gatan utanför.

Mynthistorie fra Unionstiden.

Jan E. Gjertsen

Det er 100 års jubileum i Norge 2005 etter unionsoppløsning med Sverige i 1905.

Mynter ble også preget på den tiden, men enigheten var ikke alltid til stede. Etter at Gustav 4. Adolf var avsatt ble Carl XIII svensk konge i 1809. Carl ble valgt til konge av Stortinget i 1814, men han var aldri noen gang i Norge. Kongen var barnløs, og franske Jean-Baptiste Bernadotte, ble valgt som svensk kronprins i 1810. Det var han som utøvde kongemakten i Norge. Han ble senere kjent som kong Karl Johan. Det ble preget noen få norske mynter under Carl XIII's tid. Den første var en 1-skilling i kobber fra 1816. Denne mynten veide hele 11,68 gram. Dette var mye mer enn den siste 1-skilling

fra den forrige kongen, danske Fredrik VI. Denne kongens 1-skilling veide kun 0,780 gram, og ble på folkemunne kalt for "sildeflass". I 1817 ble det preget en 8-skilling som resulterte i et ramaskrik i Norge. Svenskene hadde tatt fra oss vår selvstendighet gjennom denne mynten ble det sagt blant mange innflytelsesrike borgere. Bakgrunnen for protestene var at innskriften på den nye mynten var : Sveriges Norges G og V konge. At landenavnet Sverige skulle komme foran vårt eget på en mynt som ble preget i Norge, og skulle brukes i Norge falt ikke i god jord. Vi så på oss selv som en fri nasjon med vår egen grunnlov, selv om vi var i union med Sverige. Svenskekongen Carl XIII tok kritikken på alvor. På den neste

8-skilling som ble preget i 1819 var landenavnet Norge først. Ingen andre mynter ble senere preget med Sverige først. Protesten hadde vunnet frem, og pregingen av 8-skillingen fra 1817 ble et engangstilfelle.

Carl XIII - 8 skillinger (sølv)

Historisk ide og illustrasjon: Norges Mynter

Siste stikk for kobberstikket

Bildene minner til forveksling om raderinger skapt av fortidens store mestere. Men det er noe som ikke stemmer, noe i ansiktstrekk og holdning som peker mot dagen i dag. Jeg befinner meg ikke i et antikvariat, men i Galleri Norske Grafikere, og her kommer kunstneren strenende, en ung mann på bare 42 år.

Ut av bagasjen kommer kopperplate, nål, graverstikkel, pluss en liten lupe. verktøy brukt av gravører på kobber i 600 år.

Tom-Roy Aass

-Ikke alle vet hvordan kobberstikk blir laget, så jeg tenkte at det kunne være greit med litt forklaring, sier Arild Yttri og legger ut om hvordan han ved hjelp av punkter og prikker risset i kobberet som belagt med svart former de presise portrettene vi ser på veggen:

-Kvinnen med oppsatt hår og med perler i flettene er ingen italiensk skjønnhet fra 1400 tallet, men min kone. Portrettet er gravert på gamlemåten i kombinasjon med digitale teknikker. Første ledd i prosessen går ut på å fotografere hustru og renessansmaleriet ved hjelp av et digitalt kamera. De to fotografiene blir så flettet sammen. Dette bildet bruker jeg som skisse når jeg graverer. Fargene blir lagt på til slutt, også disse digitalt, forklarer Yttri.

Høstutstillingen.

Samme fremstillingsmåten ligger bak portrettet av Frida Kahlo som ble vist på Høstutstillingen i år. (2004 red.) Forskjellige inspirasjonskilder smelter også sammen i portrettet av Marilyn Monroe og Virginia Woolf.

-Teknikken er tidkrevende. Jeg brukte omtrent tre måneder på hvert bilde og får ikke laget flere enn maksimum fem i året. Jeg trykker 80 eksemplarer av hvert motiv.

Kunstnerens datter betrakter oss med mørke øyne. Fine hårstrå har løstet fra hestehalen. En sovende lillebror med skinnende blankt hår på hodeputen er også med på utstillingen. Sammen med flere familiemedlemmer. Mest brukt er kunstnerens kone.

Ingen snarvei

-Kobberstikket gjør det mulig å gjen-

skape et mangfold av detaljer. Ikke et hårstrå behøver å gå tapt smiler Yttri. Han sammenligner gjerne faget sitt med det å spille fiolin. En dyktig fiolinist må øve og øve. Det finnes ingen snarvei for den som vil mestre et vanskelig håndverk.

-Hvorfor begynte du med kobberstikk?
-Guttorm Guttormsgaard som var min lærer på Statens Kunstakademi hørte at man trengte en gravør i Norges Bank og anbefalte meg. Jeg fikk min opplæring i banken og har arbeidet der i 20 år. Jeg er takknemlig for denne tiden som snart er over. Takknemlig for det tradisjonsrike håndverket som har gitt meg en fast inntekt

.-Og nå er det slutt?

-Seddeltrykkeriet skal som kjent nedlegges om få år. De fleste land i Europa trykker sine egne sedler, men i Norge skal virksomheten settes bort. I den anledning har jeg laget et nostalgisk bilde, sier Yttri. Trykket han sikter til består av en femtilapp og et portrett av ham selv mot en bakgrunn bestående av barndomsfotografier. Hadde det vært undervisningstilbud i kunsten å trykke på kobber, ville han sett med større optimisme på fagets framtid. I dag gir Statens håndverks- og kunstindustriskole i flere grafiske teknikker, men ikke i kobberstikk. På statens Kunstakademi er grafisk linje nedlagt.

Gjengitt med tillates fra Aftenposten. Takk til journalist Erle Mostue Bugge for teksten, fotografen Stig Hansen og Aril Yttri for billedbidrag.

Et mangfold av detaljer. Arild Yttri bruker ofte sin kone som modell. Utstillingsplakaten er en forstørrelse av det lille kobberstikket til bøyre "Amasone" er bildets tittel. Femtilappen vises i kobberstikket som Yttri har mellom hendene.

Pengemotiv. Nøkle vann i Østmarka er fullt av vannliljer. Arild Yttri har funnet motivet til femtikroneseddelen der.

Familieportrett. "Gravørens datter"
(2000)

Fakta blokk.

Arild Yttri

- Født 1958 i Bærum
- Oppvokst i Rælingen
- Utdannet ved Bergen Kunsthåndverksskole og Statens Kunstakademi, begge steder grafisk linje. 1979-1986
- Studie opphold i Stockholm og Beijing
- Har deltatt på Høstutstillingen siden 1986
- Utstillingen i Galleri Norske

Grafikere er hans første separatutstilling

- Innkjøpt til mange norske museer, blant annet Nasjonalgalleriet.
- Mottok Kunstklubbens pris på Høstutstillingen 2000
- Andre pris ved Internasjonale Grafikkbiennalen i Vancouver, Canada
- Har utformet den ene siden av pengesedlene som er i omløp i dag. Sverre Morken har laget portrettene.
- Har laget ca.30 forskjellige frimerker

Stempelgravøren AS

Stempelgravøren AS er fortsatt et lite firma i Sandefjord. Vi har for øvrig hatt et eventyrlig år i 2004 med solide resultater. Det er en jevn og god økning for hvert år som går. Våre kunder er meget fornøyd med de nye stemplene vi produserer for det nordiske markedet. Skulle det være noen av våre medlemsbedrifter som ønsker å forhandle våre produkter / stempeler, ta kontakt.

Her er tre av våre mestselgende produkter

Stempel

Stålstempel

Svijern m/ spenningsregulator

Stempelgravøren AS • Tlf: 33 45 52 20 • Faks 33 45 91 55 • e-post: post@maxl.no • www.maxl.no

Maskinggravøren og opplæring.

Et stadig tilbakevendende tema

Fagutvalget i Norge har som kjent laget ny kompetanseplattform for gravørfaget. Dette har man kunnet lese om i tidligere blad, samt i denne utgaven. Denne gangen er også en modul for maskingravering lagt inn i plattformen. Vi har tidligere reist spørsmål om en felles nordisk utdannelses modul, nettopp for maskingravører, og om tiden begynner å bli moden for dette.

Jan E. Gjertsen

Dette emnet er diskutert gjentatte ganger i mange år. Ved den 6. Nordiske gravørmesterkongress i Århus ble dette også diskutert på kongressen, lørdag 6. august 1955.

Hele referatet fra kongressen er skrevet av Bjarne Rødgaard, og da selvfølgelig på Dansk. Det forsøkes her etter beste evne å gjengi den diskusjonen som omhandler maskingravering i referatet på originalspråket.

Gravørmester Tage Göthlin kom ind på spørsmålet om maskingravører og uttalte, at der i Gøteborg fandtes mange som faktisk var spesialisierende maskingravører. Som forholdene var i dag måtte maskingravørerne være absolutt nøjagtige med sit arbejde, og hva der i dag kan laves på en gravør-

maskine, var meget imponerende. Man var i Gøteborg inde på den tanke, at en maskingravør som var udlært og kunne sit fag, skulle kunne optages i Gravørmesterforeningen, lige så vel som de faglærte gravører.

Gravørmester O.F.Thoresen henviste til de af gravørmester Tage Göthlin fremsatte udtaleleser vedrørende maskingravører og uttalte, at man efter hans opfattelse ikke kunne ligestille en maskingravør med en faguddannet gravør, idet en maskingravør ikke var i stand til at arbejde med en stikkel. Han bemærkede envidere, at der i Norge var stor forskel på maskingravører og gravører. Efter hans mening var det i øvrig helt urimelig, at maskingravører skulle oppebære lige så store lønninger, som

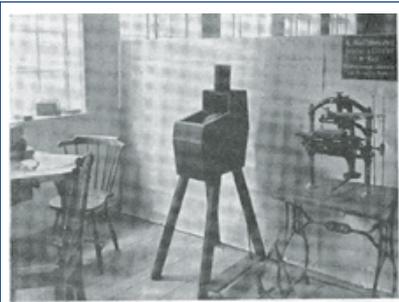
de faglærte gravører. Det var ikke fordi, han ville sige, at maskingravering ikke var et godt fag, men det var forkert at give dem tilladelse til at kalde sig gravører, maskingravører måtte være det rette udtryk, og det var jo i øvrig ikke nogen skam at vedkende sig denne titel. Gravørmester O.F.Thoresen udtalte til slutt, at han havde rejst dette spørgsmål, fordi han gerne ville have lejlighed til at høre, hvordan de øvrige deltagere så på denne sag.

Gravørmester E.Schultz udtalte, at gravørmester O.F.Thoresen's indlæg berørte gamle laugstraditioner. Efter hans mening kunne man ikke stampe imod udviklingen. I Danmark var der en bestemmelse om, at maskingravører skulle have en 3 måneders læretid, under hvilken de pågældende oppebar en løn, der svarede til mindstebetalingen. Efter dette tidsrum betragtedes de pågældende som udlært indenfor dette område. Efter hans mening var man nødsaget til at give maskingravørerne en god løn, idet det ellers ville være umulig at få folk til det pågældende arbejde. Om 5 år ville man i Danmark få mellem 10 og 16000 lærlinge, således at man, hva lønningsudgifterne angikk, gikk en god tid i møde. Gravørmester E. Schultz foreslog til slut, at man etablerede en interskandinavisk sven-deudveksling.

Gravørmester Tage Göthlin bemærkede, at hvis det var folks opfattelse, at der var så stor forskel mellem maskingravører og håndgravører, ville han kun udtale, at man efter hans mening ikke kunne gå imod udviklingen. Jo mer man kom ind i maskingraveringen, desto mer omfattende var arbejdet. Man kunne for eksempel ikke altid frembringe de fine svingninger så akkurat med håndgravering som man kunne på

Fr. Britze, viceoldermann W. Michelsen og oldermann E. Møller-Nielsen sammen med Aarhus bys viceborgmester.

Gravørværkstedet i »Den gamle By« i Aarhus

Gravørværkstedet i »Den gamle By« i Aarhus

en maskine. Endvidere var der at sige til det, at hvis gravørerne skulle splittes op i 4-5 afdelinger, så ville der ikke blive mange tilbage i hans forening. Man var nødsaget til at tilpasse sig den udvikling der i øjeblikket fandt sted.

Gravørnester Halfdan Rui udtalte at spørgsmålet maskingravører kontra håndgravører ikke måtte ses på det rent menneskelige grundlag. Men udelukkende på det rent juridiske. Som forholdene var i Norge i øjeblikket, kunne en maskingravør, der udelukkende sad og betjente sin maskin, ikke blive mester, idet han ikke havde nogen lærekontrakt. Loven i Norge forlangte nemlig, at man for at blive håndværker, skulle gennemgå obligatoriske skoler, hvor man ikke alene lærte tegning, men også kalkulation, materialelære etc. For at blive mester skulle man kunne give udkast til et arbejde, lave modellerne selv. Hertil var så at bemærke at det var ligegyldigt om man benyttede sig af maskine, eller om man arbejdede efter den gamle metode med hammer og mejsel. Hovedsagen var at arbejde blev udført. Også efterarbejdet og maskingraveringen skulle man selv kunne udføre, og kunde man alt dette, var man mester. Det ville være ønskelig, hvis man kunne komme frem til en sådan ordning, at der stilledes betingelser for uddannelsen af maskingravører, således at de kunne blive berettigede til at blive gravørnester og påtage sig hva som helst af bestillingerne, men det var for gravørfaget i Norge et fremtidsperspektiv.

Gravørnester O. Thorsen udtalte at maskingravering var et så vanskeligt fag, at det i realiteten var umuligt at sætte sig rigtigt ind i det hvis man ikke havde uddannelsen som håndgravør bag sig. Han kunne således ikke se, at maskingraveringen var en fare for faget som sådan. Gravørnester O. Thorsen bemærkede endvidere at det gjaldt for foreningerne at få dem, der stod udenfor optaget, således at foreningerne en gang med tiden kunne blive lige så stærke som arbejderorganisationerne.

Dirigenten, gravørnester W. Michelsen udtalte, at man ikke måtte glemme at der i hvert enkelt lands lov fandtes ganske bestemte bestemmelser om spørgsmålet maskingravører kontra håndgravører.

Gravørnester O.F.Thoresen henviste til den af gravørnester Tage Göthlin fremsatte udtalelse vedrø-

rende spørgsmålet om maskingravører og håndgravører og udtalte at han ikke havde sagt noget om at maskingravører ikke kunne være medlem af Gravørnesterforeningen, det var der selvfølgelig ikke noget til hinder for at de kunne blive. Gravørnester O.F.Thoresen bemærkede endvidere at det eneste han sigtede til var at der skulle være rene linjer.

Oldermand gravørnester E. Møller-Nielsen: Hva spørgsmålet om maskingravering angikk, kunne det efter hans mening ikke nytte noget at stampes imod udviklingen. Maskingravering var ydermere to ting, idet der nemlig fandtes 2-dimensionelle og 3-dimensionelle maskiner. Maskingraveringen var et så vanskeligt fag, at hvis en lærling skulle sættes rigtigt ind i dette, ville der medgå temmelig lang tid hertil.

Støpt
Gravert
Silketrykk
Etsing
Folieskjæring

Gjutet
Gravert
Screentryck
Etsning
Folieskärning

Tlf. +47 69 25 25 30 Faks. +47 69 25 27 08
www.kraftex.no kraftex@kraftex.no

Gravering

For en tid tilbake fikk jeg inn på bordet et eksemplar av Gullsmedkunst. Dette er et blad som er offisielt organ for Norges Gullsmedforbund. Bladet omtaler i det vesentligste nyheter om produkter og bedrifter som er tilknyttet Norges Gullsmedforbund. Det er også messeomtaler, råd om taksering av smykker og juridiske sider samt generell informasjon fra forbundet. I det bladet som lå på min pult var også en artikkel som spesielt fanget min interesse, Gravering en artikkel om "praktiske forberedelser til gravering" som det sto i ingressen.

Tom-Roy Aass

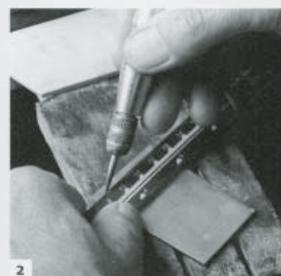
Etter gjennomlesning av artikkelen, som for øvrig var ganske raskt gjort, da den i det vesentligste besto av bilder med tilhørende bildetekst, må jeg si jeg var forundret, meget forundret.. Hvem henvender denne artikkelen seg til? Hva er hensikten? I tekstblokkene som fulgte kunne man lese blant annet: "For hver type gravering finnes en tilhørende stikkel. Spissen må være godt preparert" Eller: "Kobberplaten må være plan og overflaten feilfri" eller hva synes man om "Kobberplaten deles inn i to med en skyvelære. Hver del på 22mm". Også et bilde av to platedeler etter at de er delt på en sirkelsag. Hvis trykningen er heldig kan den enkelte selv se hva jeg mener. Ytterlige kommentarer skulle være unødvendig, artikkelen, som for øvrig er usignert får tale for seg selv. Høy faglig kvalitet holder den ikke og er svært mangelfull. Jeg lurer allikevel på hva Norges Gullsmedforbund / redaktøren av bladet har hatt som intensjon med dette og hvem som kan ha utbytte av en slik framstilling. Det var ingen oppfølgingsartikkel utgaven som fulgt. Jeg blir faktisk indignert på gravørfagets vegne over denne type artikler med tanke på hvor mye tid Fagutvalget for gravørfaget har nedlagt i forbindelse med opplæringsplaner, kompetanseplattformer og lærbøker.

GRAVERING

En av de eldste metodene å forme en overflate på er gravering. Den typiske urformen finner vi eksempel mellom Eufrat og Tigris (Mesopotania og dagens Irak) og blant de gamle grekerne. Vi skal i denne artikkelen vise noen praktiske forberedelser til båndgravering.

1 For hver type gravering finnes en tilhørende stikkel. Spissen bør være godt preparert.

2 Før man begynner med det krevende arbeidet å slippe en stikkel, er det nødvendig å forberede

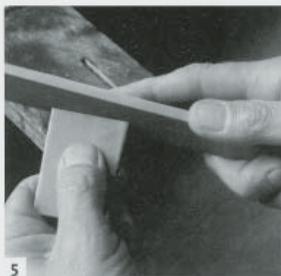

3 et avingstykke i passende mål. Platen er laget i en middels hard kobberlegering.

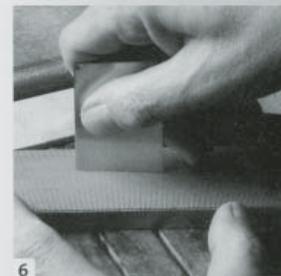

4 Kobberplaten må være plan og overflaten feilfri

10 Gullsmedkunst 3 - 2005

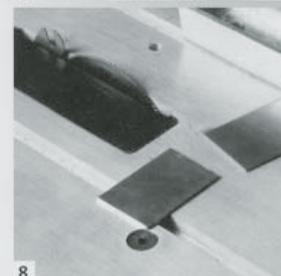
5 Sifene files rette med en fil og

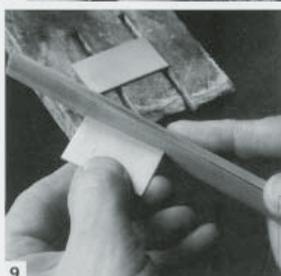
6 trekkes rette på en "rettstein"

7 Kobberplaten deles inn i to deler med et skyvelære. Hver del på 22 mm.

8 Her deles blokket med en liten sirkelsag for metall.

9 Endeflatene files i rett vinkel

10 Med en fønervarmer vi kuttet opp til maksimalt 600 grader til det er mykt

11 og vi legger blekket oppi. Trykk kittet lett over kanten.

NOGUSRA - Leverandør av GRS høykvalitets graveringsutstyr.

Totalleverandør av verktøy, maskiner, halvfabrikata og metaller til gullsmidsbransjen.

Festemekanisme for produkter ved gravering. Enkelt og effektivt.

Type 003 -623

Kan roteres i 180 °

Festemekanisme for produkter ved gravering. Enkelt og effektivt.

Type 003 - 622

Stikkelsliper

I løpet av sekunder kan stikkelen slipes i rette vinkler og skarphet. Rask og nøyaktig sliping med diamantskive. Kan leveres med forskjellige spennverktøy.

Type 511225

Meget solid graveringskule. Forskjellige typer kuler og tilleggsverktøy kan leveres. Type 200131

Graveringskule

Vi kan levere forskjellig litteratur om gravingsteknikker.

Vi har for salg og utleie videofilmer som viser hvordan GRS-utstyret kan benyttes.

NB ! Spør etter GRS-katalogen. Stort utvalg i moderne graverings utstyr

NOGUSRA A.S.

Hovfaret 17 A, PB 311 Skøyen, 0213 OSLO
NORGE

Tlf : 0047 22 96 61 00
Fax : 0047 22 96 61 10
Mail : nogusra@nogusra.no
Web : www.nogusra.no

Ny kompetanseplattform for Gravørfaget

I løpet av november desember 2004 var vi i fagutvalget for Gravørfaget innkalt til flere møter i regi av Utdanningsdirektoratet for utarbeidelse av ny kompetanseplattform for gravørfagetfaget.

Tom-Roy Aass

Siden vi ikke er medlemmer av EU synes det ekstra viktig for departementet at vi til enhver tid er i forkant av EU' regler. (En liten digresjon). Etter noe utvekslinger av data og faglige vurderinger mellom fagutvalget og Utdanningsdirektoratet forefinnes nå resultatet. Vi reiste et spørsmål om hvem som skulle sette opp de nye læreplanene ut ifra det arbeidet vi hadde gjort og fikk til svar at det ville forgå i departementet, og til vår forundring uten deltagelse av noen av fagets utøvende håndverkere. Som nevnt tidligere alt skal forenkles samtidig som kvaliteten skal heves.... . Begrunnelsen for behov av kompetanseplattformer er at disse skal stå som en dokumentasjon på utøvers ferdigheter og skal vær gyldige i hele Europa som bevis for faglig dyktighet. Jeg trodde at en svenneprøve var dokumentasjon god nok, men onde tunger forteller at svenneprøvene kanskje vil bortfalle?

Fagutvalgt hadde som målsetting blant annet å få med i den nye opplæringsplanen en utdannelse som maskingravører. Det kan se ut som dette kan bli mulig gjennom den nye kompetanseplanen, men noen med kunnskap må gjøre det i samarbeid med fagutvalget.

Kompetanseplattform for gravørfaget

Daglig arbeid.

En gravør må som fagarbeider kunne løse de oppgaver han får i det daglige arbeid med kunnskap i fagets tradisjoner og særegenheter, og samtidig være åpen for ny teknologi. Dette stiller krav til evnen til å forene gamle tradisjoner og den nye teknologien.

Det stilles store krav til nøyaktighet og sans for form og proporsjoner. Man må velge rett arbeidsmetode for å oppnå

best resultat i forhold til oppgavens egenart. En fagarbeider må kunne rettlede sine kunder til å gjøre riktige valg og utførelse. Man må kunne planlegge og gjennomføre egne arbeidsoppgaver i henhold til fagets kvalitetskrav og tradisjon. Kunne følge lover og forskrifter som gjelder for faget. Det er også viktig å kunne vise evne og vilje til å arbeide selvstendig men også sammen med andre, på tvers av faggrensene og følge med i utviklingen av ny teknologi.

En sølvgravørs arbeid består av:

- tegning og gravering av store inskripsjoner og monogrammer tilpasset de enkelte gjenstanders form og stilart.
- tegning og gravering av monogrammer på plateringer
- gravering av tekst og mønster utvendig og innvendig i glatte ringer
- tegning og gravering av heraldiske våben i signet og signettringer etter tilsendte prøver eller tegninger.
- dypgravering av signet og signettringer.
- tegning og gravering av prospekter etter fotografier eller egne tegninger.
- gravering av dekor og annen utsmykning på prydgjenstander og annen korpus.
- arbeidet utføres i stor del for hånd, med det eldgamle verktøyet; stikkelen
- arbeidet utføres også med fagets hjelpemaskiner og håndverktøy
- Noe arbeid utføres maskinelt med rissegraverings maskin.
- arbeidet utføres i stor del på gjenstander som man kjenner igjen fra gullsmedforretningen, gavegrossister og andre leverandører.
- sølvgravøren arbeider i gull, sølv, tinn, messing, tambak, nysølv, stå, platina, double, kobber, nikkel, sink, bly, aluminium, titan og magnesium. Man kan også utføre arbeider på elfenben, horn, glass og krystall

En stålgravørs arbeid består av:

- stempelgravøren:
- lager pregestempler i stål som brukes til produktmerking

- lager messingpreg som brukes til gulltrykk
- lager ansvarsstempler for gullsmedbransjen
- lager svi-stempler for produktmerking
- graverer tekst i formdelere for plaststøpe industrien
- stålstemplet kan bestå av tekst med forskjellige bokstavtyper, motiv eller firmalogo
- arbeidet utføres med fagets hjelpemaskiner og håndverktøy
- stempelgravøren arbeider i stål, messing, kobber, magnesium, støpegods, rødgods, plast og grafitt

-relieffgravøren:

- lager pregestanser for produksjon av merker (pins)
- lager pregestanser for smykker
- lager pregestanser for medaljer og mynter
- lager pregestanser for bestikk og korpus for gullsmedbransjen
- lager formverktøy for plast industrien
- arbeidet utføres med fagets maskiner og hjelpeverktøy
- relieffgravøren arbeider i vesentlig grad i stål, men benytter også magnesium, grafitt, kobber, plast, gips, silikon og tre i modellarbeider magnesium

En maskingravørs arbeid består av:

- graverer skilt i størrelse fra små male-riskilt til store opplysningstablåer for oljeindustrien
- graverer informasjonstavler og firmaskilt
- leverer skilt i folie
- graverer skilt i tre
- graverer tekst og inskripsjoner etter kundenes ønsker og behov.
- arbeider med fagets hjelpemaskiner og verktøy
- arbeider i de fleste materialer, stål, messing, magnesium, plast, akryl, aluminium, kobber, bronse og tre
- arbeidet utføres med fagets maskiner og hjelpeverktøy

Krav til kunnskap og ferdigheter.

For å kunne utføre de daglige arbeidsoppgaver i henhold til de krav som faget stiller må gravøren kunne arbeide selvstendig, og løse oppgaver i felle-skap med andre. Man må ha forståelse for bedriftens virksomhet, betydningen av ansvar for eget arbeid og etiske verdier.

Det er viktig å kunne planlegge, utføre oppgavene i henhold til fagets etiske normer. Man må kunne vurdere eget arbeid og lære av de erfaringer man gjør.

- Ha forståelse for tegning, form og stil lære.
- Kunne lese en arbeidstegning og arbeide ut ifra denne.
- Ha kunnskap om de forskjellige materialer som benyttes i faget og de enkelte materialers egenskaper.
- Må ha basis kunnskaper om fagets grunnleggende teknikker og kunne bruke disse.
- Må kunne bruke fagets verktøy, maskiner og utstyr.
- Ha evne til veiledning og kundesam-arbeid.
- Må kunne markedsføring, salg og prissetting.
- Drive kvalitetssikring.
- HMS

Fagets utvikling og plass i samfunnet.

Gravørfaget kan føres tilbake til steinalderen og er forankret i gamle håndverkstradisjoner hvor man med et meget enkelt verktøy har kunnet utføre imponerende arbeider. Noe av dette arbeidet har fulgt den teknologiske utviklingen og i nyere tid har det blitt utviklet nye maskiner og nye arbeidsteknikker. Nye materialer er også utviklet og tatt i bruk. Dette medfører at fagarbeideren må kunne delta i en livslang læreprosess, hvor den gamle håndverkstradisjonen blir tatt vare på samtidig som man er våken og følger med på nyvinninger. Fagets egenart gjør at det stilles store krav til nøyaktighet, materialkunnskap, formsans og kunnskap om stilarter. Faget er relativt uavhengig av moteretninger, men formutrykket vil allikevel være i forandring. Noen deler av faget er også utsatt for konkurranse fra land i Østen. Dette gjør at man må følge med både nasjonalt og internasjonalt

Likheter og ulikheter med andre fag.

Gravørfaget har det til felles med de fleste yrkesfag at man planlegger, gjennomfører, vurderer og dokumenterer

det utførte arbeidet. Gravørfaget har felles kunder med blant annet gullsmedfaget, hvor man også arbeider med de samme metaller, men med faglig stor forskjell i arbeidsoppgaver. Stålgravører benytter til en viss grad samme maskiner og verktøy som verktøymakere og kan i enkelte sammenhenger muligens rekrutteres derifra.

Gravørfagets særpreg gjør at det skiller seg fra gullsmed faget ved at gravøren lager verktøy for produksjon av sølv og

gullprodukter, eller graverer utsmykning og inskripsjoner på varer fremstilt av gullsmeden. Gravørfaget skiller seg fra visse andre fag ved at det i liten grad brukes kjemikalier.

Nedenfor viser vi kopi av sluttokumentasjonen slik den fremkommer fra utdanningsdirektoratet etter det avsluttede arbeidet med kompetanseplattformen.

TILLEGG TIL SLUTTDOKUMENTASJON ^(*)	
	
1. FAGETS NAVN	
Studieretning for formgivingsfag, Gravørfaget	
2. ØVERSETTELSE AV FAGETS NAVN	
Engraving course of studies	
Denne oversettelsen har ingen rettslig status.	
3. PROFIL PÅ FERDIGHETER OG KUNNSKAPER	
Innehaveren av dette dokumentet har kompetanse til å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere graveringsoppgaver. Han/hun	
<ul style="list-style-type: none"> har forståelse for tegninger, form og stillære kan lese en arbeidstegning og arbeide ut fra den har kunnskaper om de forskjellige materialene som benyttes i faget, og materialenes egenskaper har basiskunnskaper om fagets grunnleggende teknikker og kan bruke teknikkene kan bruke fagets verktøy, maskiner og utstyr har kompetanse i veiledning og kundesamarbeid, markedsføring, salg og prissetting kan følge lover og forskrifter som gjelder for faget og ivareta HMS 	
Den avsluttende opplæringen i bedrift består av modulene 1: Tegning med stillære (15 %), 2: Gravortechnik (80 %), 3: Bedriftslære (5 %)	
I tillegg har innehaveren av dette dokumentet kunnskap på videregående skoles nivå i norsk, engelsk, matematikk, naturfag, samfunnslære og kroppsøving. Elever med lang praksis og voksne elever kan i visse tilfelle bli fritatt fra kravet til disse fagene.	
4. YRKER SOM ER TILGJENGLIGE FOR INNEHAVEREN AV SLUTTDOKUMENTASJONEN	
Svennebrev som gravør	
(*) Forklaring	
Hensikten med dette dokumentet er å gi utfyllende informasjon til fag- eller svennebrevet nevnt over og har ikke noen rettslig status i seg selv. Det baserer seg på Rådets resolusjon 93/C 49/01 av den 3. desember 1992 om klarhet og tydelighet vedrørende kvalifikasjoner, på Rådets resolusjon 96/C 224/04 av den 15. juli 1996 om klarhet og tydelighet når det gjelder sluttokumentasjon (fagbrev, svennebrev eller vitnemål) i yrkesopplæringen, og på Europaparlamentets og Rådets anbefaling 2001/613/EG av den 10. juli 2001 om bevegelse innenfor fellesskapet for studenter, personer som gjennomgår yrkesrettet utdanning, frivillige, lærere og instruktører. Mer informasjon om dette kan fås på: www.nonrp.no © Den europeiske union, 2002	

5. DOKUMENTASJONENS OFFISIELLE STATUS		
Navn og status på den enhet som har utstedt sluttokumentasjonen Svennebrev utstedes av fylkeskommunen ved yrkesopplæringsnemnda.	Navn og status på den nasjonale/regionale myndighet som har godkjent sluttokumentasjonen Utdannings- og forskningsdepartementet	
Sluttokumentasjonens nivå (nasjonal eller internasjonal) I Norge anvendes ingen nivåer. Utdanningen tilsvarer fullført videregående opplæring.	Karaktergrader/Krav til å bestå Bestått meget godt, Bestått, Ikke bestått	
Opptak til neste utdanningsnivå Utdanningen sammen med videre opplæring i felles allmenne fag kvalifiserer til opptak til høyere utdanning.	Internasjonale overenskomster	
Rettslig grunnlag Lov 1998-07-17 nr 61: Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova), For 1999-06-28 nr 722: Forskrift til opplæringslova, læreplanverket for videregående opplæring.		
6. OFFISIELT GODKJENT MÅTER Å OPPNÅ DOKUMENTASJONEN PÅ		
Beskrivelse av oppnådd yrkesutdanning	Prosent av hele kurset (%)	Lengde (timer/uker/måneder/år)
Skole/opplæringscenter	66	70 uker
Arbeidsplassbasert opplæring	34	35 uker
Godkjent tidligere opplæring		
Total opplærings-/utdanningslengde som resulterer i dokumentasjonen		105 uker / 3 år
Tilleggsinformasjon Opplæringen foregår først med 1 år i skole/opplæringscenter. Dette omfatter totalt XX uketimer felles allmenne fag, XX uketimer studieretningsfag og X uketimer valgfag. Deretter er det 1 år opplæring i skole og til slutt 3 år verdiskaping i bedrift. Elever med lang praksis og voksne elever kan i visse tilfelle bli fritatt fra kravet til felles allmenne fag.		
Mer informasjon om opplæringen og det nasjonale utdannings- og kvalifiseringsystemet kan fås fra Nasjonalt referansested for yrkesopplæring www.nonrp.no		

Kongresshistorie

Norge skal igjen stå som arrangør av den Nordiske Gravørmester Kongress i løpet av dette året. Informasjon er sendt ut fra NGF`s arbeidene kongressutvalg i Bergen på en profesjonell og informativ måte.

Jan E. Gjertsen

Det er gjort et stort stykke arbeid, og det er fortsatt mulig å melde seg på. Noen garanti om plasser har man selv sagt ikke lengre. Ta kontakt med en i utvalget, vent ikke lengre. Dette blir en noe annerledes kongressopplevelse som man ikke bør gå glipp av, og viktigheten av at vi treffes på nordisk plan er ikke blitt mindre med årene – hyggelig er det også.

Det er dette året 60 år siden den 2. verdenskrig var slutt. Det var i tiden rett før krigen de nordiske kongresser startet. Norsk Gravørmester Forening inviterte til den 1. Nordiske Gravørmester Kongress i Oslo 24-26 juni 1938. Halfdan Rui skriver : "Det er med en viss stolthet man kan lese det begeistrede referat, men også med takknemlighet mot de menn som bragte den i havn. Og jeg tror ikke jeg går noens ære for nær ved særlig å fremheve vår daværende formann O.F. Thoresen". Referatet fra kongressen kan leses i NGT 1938,7. Lennart Askwall sier det på denne måten : "Det var därför både spennende og interessant att höra vad min mästare Hovgravör Bergmann hade att berättat från sin resa till Kongressen i Oslo 1938. Bergmann var synnerligen entusiastisk över resan, över att få träffa norska och danska kolleger, tacksam för den storartade norska gästfriheten och glad över att det inte skulle dröja så länge till nästa kongress". Nå ble det ikke slik. Den 2. verdenskrig kom, og det ble et opphold på hele 8 år. Det var Sverige som tok initiativet til å arrangere den 2. Nordiske Gravørmester Kongress i Stockholm 1946. Lennart Askwall skriver : "Det var med stor förväntan som vi her i S.G.M.F. såg fram mot mötet med våra nordiske kolleger. Vi skall aldrig glömma den morgonen, då vi mötta våra kära kolleger vid Centralen. Alla glada över att isoleringen var bruten och att vi kunde träffas igjen. Optimismen var inte att ta miste på,

framtiden var oviss, men vägarna var öppnade igjen. De vännskapsband som knötos vid denna kongress, har med åren säkerligen vuxit sig starkare". Halfdan Rui skriver : "Så opprøndt den 2. nordiske kongressen, som særlig för oss norske ble en opplevelse vi aldri glemmer. Det eneste skår i gleden var å se butikkene fulle av klær og mat, og ikke ha valuta å kjøpe for". I tiden 20-24 juni 1947 inviterte våre venner i Danmark til den 3. nordiske Gravørmester Kongress. Vi viser et bilde av kongressdeltagere utenfor Haanværkerforeningens Gaard i Juni 1947. Det er en stram forsamling som her står oppstilt. En dame kan også sees blant alle herrene. Etter denne kongressen skrev Einar Nygaard et flott innlegg om reisen og kongressen. Det gjengis her et utdrag : "I Stockholm 1946 blev vi av den Danske Gravørmesterforenings formann, herr Hans R. Hanson innbudt til å delta i København. Vi gledet oss alle meget til denne kongress, samt turen til København. Efter at de som ønsket å være med hadde tegnet sig, begynte vi allerede ved påsketider å forsøke å få bestilt billetter til Kronprins Olav. Vi var heldige og fikk køyeplass til samtlige (14). Det var en feststemt samling av gravører med fruer og kjærestes som møttes på bryggen den 19. juni for å gå om bord i den vakre båt Kronprins Olav. Det var et nydelig vær, og vi kom smertefritt gjennom tollene med våre sigaretter. Det var ikke fullt, så vi hadde god anledning til å se oss omkring, og nyte godt av det båten hadde å by på. Fredag var vi tidlig oppe for fortsatt å nyte den herlige sjøtur. Fremkomsten til københavn var ved 9 tiden. Vi ble tollklarert og kom i land. Her ble vi møtt av våre danske kolleger. Det var stor glede på begge sider over gjensynet". Det ble mange finer dager sammen med svenske og danske kolleger og venner skriver Erling Nygaard. Det var ved denne

kongressen man bestemte hvordan de fremtidige kongresser skulle være, også økonomiske spørsmål rundt dette. Alt tar en slutt, så også denne kongressen. Einar Nygaard avslutter som følger. "Onsdag stod i avreisens tegn. Vi normenn skulde med Kronprins Olav igjen, som skulle gå kl. 4. Vi blev fulgt på bryggen av vore danske og svenske kolleger. Så takket vi for oss, og ønsket på gjensyn i Oslo 1950. Så var den 3. nordiske Gravørmester kongress apsolutt forbi, men den vil vi sen glemme. Turen hjem var fin, og med deilig vær, og det blev naturligvis om bord mange livlige samtaler om alle vore opplevelser i København".

I 1950 var det igjen Norges tur som arrangør. Den 4. Nordiske Gravørmester Kongress var i Oslo i tiden 22.-25. juni. Våre kolleger i Stockholm bestemte seg for å gjennomføre reisen med buss denne gang. I 1950 var dette en lang og omfattende reise. Vi gjengir her utdrag av et reisebrev, skrevet av Ruben

Eriksson fra Sverige. Han skriver :” Vid ett styrelsemöte någon månad före vår planerade resa till Oslo kom vår ordförande Sven Ewert på den gode idén att vi skulle företaga resan med buss. Han hadde fina förbindelser så den saken skulle snart vara ordad. Vi samtyckte med förtjusning. Det dröjde inte många dagar förän saken var klar. Sven hadde ordnat en lyxbuss med liggstolar och andra finesser samt för säkerhet skull en flott chaufför som ansvarade för våra unga liv. En rundskrivelse till medlemmarna utsändes med order att indfinna sig vid Röeboetog kl. halv 8 medhavande glatt humör, matsäck, diverse läskande dryckor, alt för livets nödtöft under ett dygns resa. När rullgardinerna åkte upp på morgonen fick vi et klart bevis på att vi hadde som man säger , tummen, med vår Herre. En strålende sol från molnfri himmel mötte våra glada ögon, vad kunde man mer begära. Viket äventyr vi skulle få vara med om. Nå äntligen var alla på platsen och vi kunde embarkera, så tutade vi och körde. Till vår förvåning blev resruten norrut men vi tänkte som så att alle vägar bära till Oslo skulle vi komme fram i tid. Vår første etapp blev Västerås, men dessförinnan hade vi ordnet ett litet cocktailparty som livlig uppskattades ty det var varmt och törsten svår. Sven Ewert hade länge sett torr ut så han blev som en annan människa efter detta. Mitt förslag är, sade han, att vi varge dag vid samma tid inntager denna dryck. Instämmande mummel hördes även från damerna. Västerås stadsgräns

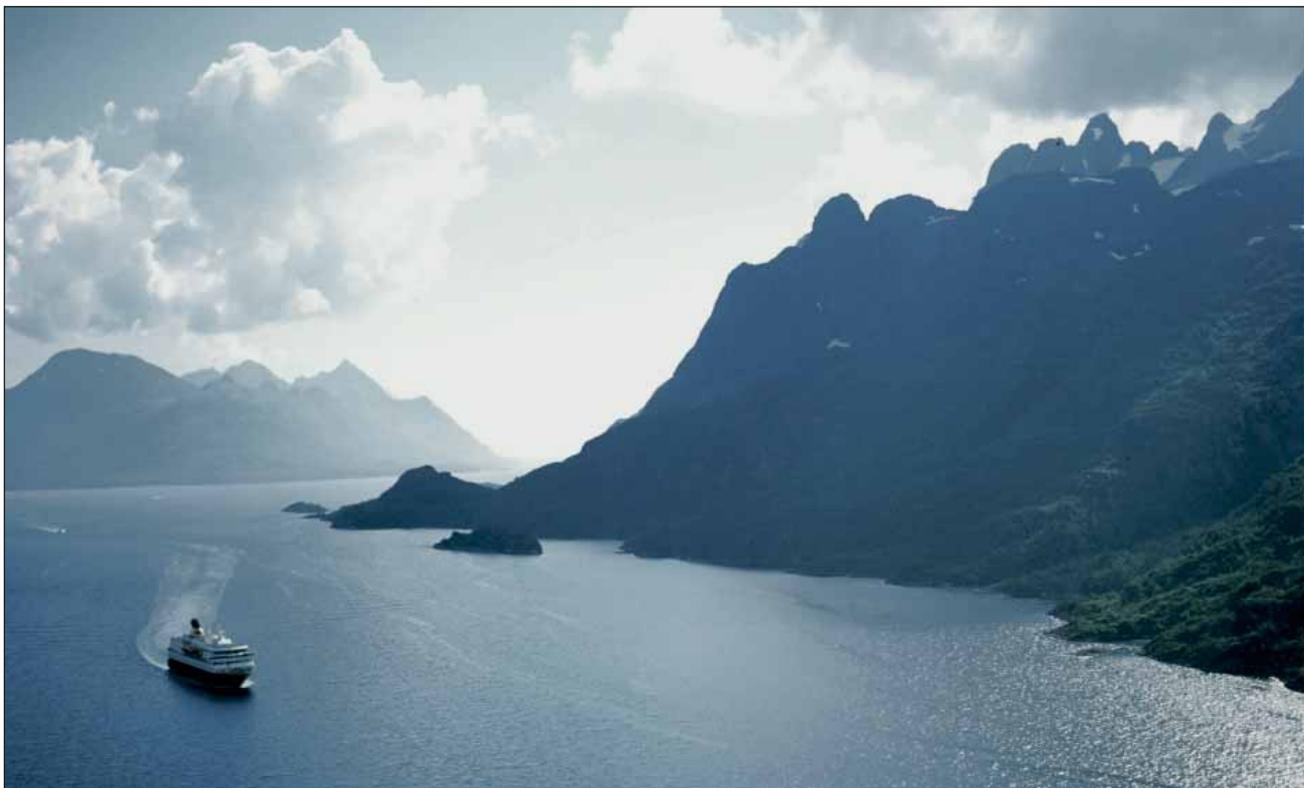
passerades och snart körde vi in på stadens mest trafikerade gata där vi stannade utanför Georg Perssons hus. Några väl initierade rusade hastig upp ringde på dörren. Georg såg ganska snopen ut när vi kom. Men som den glade gossen han är, ordnade han snart anletsdragen och innan minuten fått stod han der med antika silverbägare i ena handen och Martell i den andra. Ja tänk vad han kan osv. Georg med fru stod resfärdiga och bilen var klar för långfärd. De skulle nämligen följa vår buss underäterstoden av resan, ja man såg dem ibland förstås, men oftest åkte de till släktingar och goda vänner som dem tycktes ha massor av. Vår färd fortsattes under amma gemytt med allsång samt främför allt träning av våra nationalsånger som till slut lät riktig bra. Snart började magerna knorra och det var tid för frukost i det gröna. Det kändes skönt att sträcka sig ut i gröngräset där björkarna stod nytvättade och granna, gissa om frukosten smakade. Under tonerne – Vila vid denne källa – vår lilla frukost vi fraställa rött vin (förlåt det var vitt) och pimperl och nyss skjuten bäckasin. Klockan var då vid 13 och etter 5 timmar bussresa så känner man sig lie hungrig och trött. Ruben Eriksson forteller videre at de nå setter kursen mot Karlstad. I mellomtiden hadde de hatt en kaffepause i Örebro. De ankom Grand Hotell der bussen elegant svingte inn foran hotellet. Ruben forteller videre : En flott hovmästare eskorterade den lilla skaran till ett digande bord. Där firade det Svenska Smörgåsbordet triumfer, vi hörde från damerna å så gott så gott. Vi kaffet blev stämningen 100 procentlig. Etter dette forteller Ruben Eriksson at de igjen må kjøre videre, da dagens slutt mål var Arvika. Ruben sier : ”Hela dagen var vädret det vackraste men sen kom oväder västerifrån och den förövrigt vackra staden mötte oss med sitt mulnaste anlete. Det regnade småspik och från bussen blev det språngmarsch över till hotellet der natten skulle tillbringas. På kvelden samlades vi i restaurangen och drack lite kaffe och pratade om våra intryck av resan i Sverige, för nästa gång vi skulle stanna var på Norsk mark. Det fortelles videre at Nisse Mohlin blir sjuk på hotellet i Arvika, og kan ikke bli med videre. De håpet i det lengste at det skulle ordne seg, men dessverre. De må videre og de møttes om morgenen kl. halv 7. Ruben Eriksson forteller: ” Vi måste i alle fall iväg och med rasande fart bar det av för nu gällde det att slåss med

timmerne. Enligt programmet skulle ankomsten ske kl. 11 och chauffören var bekymrad om vi skulle hinna. Själv skulle han vara i Stockholm kl. 9 dagen etter, så nog fick han bekymmer alltid. Respektive tuller klarades galant vi verkade tydligen vederhäftiga. Vi hade 18 mil att köra och det gör man inte på en kafferast. Det var omvexlande sol och regn, mest regn tyvärr, vägarna var dårliga men vår chaufför var suverän. Alltnog gick timmarna vi närmade oss målet men tiden – tiden, man drogs med i spänningen, mej det går inte, sa chauffören. Nåja sa Sven, dom får väl vänta ett tag, för den som väntar på något gott etc. Ja nu slutmålet i fagerna och precis kl. 12 gjorde bussen en gir vid Prinsen gata och utenför vårt hotell stod mottagningskommitten och tog emot med stora famnen. Vår resa var slut och många riliga dagar i Oslo hade vi att emmotse, viket också i högsta grad indfrides tack være ett oegenntligg arbeid av våra Norske venner. Men detta är en annan historia. Tack Norske venner og kolleger.

Noen små smakebiter om opplevelser fra de første kongressene ser man vekket begeistring kolleger mellom. Det var de første kongressene som la grunnlaget for alle senere kongresser. Finland kom med først i 1961, samme året som NGF hadde 60 års jubileum. Gjennom mange år har det vært stor interesse. Det har blitt gjennomført verdifulle debatter, og knyttet mange kontakter blant gode kolleger og venner. Dette har vært et viktig forum, og blir ikke mindre viktig med årene. Verden har åpnet seg gjennom diverse medier og Internett, der man kan finne svar på det meste. Og det er sikkert riktig. Men man må ikke glemme at de personlige relasjoner er vel så viktig i dag. i vår stressede hverdag. Den personlige kontakten, håndtrykket, samtalen er viktig og verd å ta vare på. Hva skjer med kongressene i fremtiden. Det er ett av spørsmålene som vi må diskutere i september.

Vi treffes i Bergen.

Nordisk kongress 2005

Kjære kolleger,

I utgave nr. 1 og 2 i 2004 informerte vi om Nordisk kongress 2005 ombord i Hurtigruteskipene på strekningen Bergen-Trondheim og retur. Formell invitasjon med påmeldingsblankett ble sendt 23. februar 2005 til samtlige medlemmer i de nordiske gravørmesterforeningene samt til sentrale kolleger i Europa deriblant EFIG-medlemmene. Mange av dere har meldt dere på, men vi hadde håpet å møte flere, og da spesielt fra Sverige. Påmeldingsfristen er som kjent utløpt, men vi har fått god kontakt med rederiet som har åpnet for tilleggsbestillinger, dog uten å kunne garantere det når man kommer ut i mai.

I tillegg til det som er sagt i de 2 foregående blad og i brev 23. febr. kan vi opplyse: På den nye Hurtigruteterminalen er det et stort bagasjeoppbevaringsanlegg for de av dere som er ute i god tid og vil se noe av byen. Ombordstigning Torsdag 15. september er fra kl. 1800 og skipsavgang er kl. 2000. Like etter

avgang er det stor aftenbuffet i hovedrestauranten.

De følgende dager vil vi, uten å kolliderer med de mest spesielle naturopplevelsene, havneanløp og måltider, tilby faglige foredrag av leverandørmedlemmer og markedsføringsmodeller i tillegg til den vanlige agenda for nordiske kongresser.

De som av en eller annen grunn mangler et av de nevnte Gravørtidningene eller invitasjonsbrevet kan få det tilsendt ved henvendelse til en av oss i arrangementkomiteen. Praktiske spørsmål tar vi selvfølgelig også imot, (og ikke bare det, vi besvarer dem).

Vel møtt, etter en god sommer.

Med vennlig hilsen,
Arrangementkomiteen i Norsk
Gravørmester Forening

Baste Kramer, tlf. 0047 55 90 46 00
e-mail kramer@gravorpettersen.no
Reidar Pettersen, tlf. 0047 55 90 46 00
e-mail post@gravorpettersen.no
Leif Waage, tlf. 0047 55 92 23 50
e-mail leif.waage@protector-skilt.no

*Vi ønsker alle våre kolleger i Norden
vel møtt til kongress i 2005*

*SKILT
INFORMASJONSTAVLER
STYREPANELER
GRAVERING
SILKETRYKK
BILREKLAME
METALLARBEIDER
STEMPLER*

ETABLERT 1912

Gravør Pettersen
Strandgaten 62
5004 Bergen

Telefon: 55 90 46 00
Telefax: 55 90 46 01

www.gravorpettersen.no
E-mail: post@gravorpettersen.no

I forbindelse med den forestående Nordiske Gravørmesterkongress med start i Bergen har vi sakset følgende opplysninger fra Hurtigruten:

Spesielle severdigheter....

Uansett hva vi plukker ut som spesielle severdigheter, så får utvalget slagside. Men her er noen av de mest spektakulære stedene og opplevelsene.

1. Bergen med Hansabryggene og Håkonshallen, samt Fløybanen og taubanen til Ulriken. Glem heller ikke fisketorget med levende fisk.
2. Ålesund er en arkitektonisk perle. Etter brannen i 1904 ble hele byen gjenoppbygget i Jugendstil. Fra toppen av byfjellet har du en fantastisk utsikt over øyriket den ligger på. Det er her man tror Gange-Rolv kom fra, vikingen som var så stor at ingen kunne bære ham. Han gikk til Frankrike og grunnla Normandie. Han er også stamfar til det britiske kongehuset.
3. Geiranger tar fullstendig pusten fra de fleste. Det er svimlende perspek-

tiver her og fantastiske fossefall. Ørneveien går praktisk talt oppunder himmelen og Prekestolen henger over havet. Det går utflukter hit vår sommer og høst.

4. Molde ligger i snøkanten under Romsdalsalpene. 222 snødekte topper som strekker seg som en hvit tanngard innover landet. Fjell og sjø er en mektig kombinasjon.
5. Langs Trondheimsfjorden ligger de gamle vikingstedene tett: Austrått hvor handlingen i Henrik Ibsens teaterstykke "Fru Inger til Austrått" er lagt, Stadsbygd hvor sagaens Hertug Skule holdt til og Frosta halvøya hvor Frostating lå. Trondheim byr

på Nidarosdomen, Stiftsgården og blant annet Ringve Musikkhistoriske museum (som var Tordenskiolds barndomshjem), og som nå huser en fantastisk samling instrumenter fra hele verden.

Og her stopper Norsk Gravørmester Forenings planlagte Nordiske gravørmesterkongress reise, Men for de som har anledning er turen videre passering av polarsirkelen, rundingen av Nordkapp på vei mot Kirkenes en ikke mindre fantastisk opplevelse. Det blir for mye å oppsummere her, men mulighet til opplevelsen ligger der.

T-R.Aass

MS Nordkapp

Båten ble bygget i 1996 og kan ta 691 passasjerer og 25 biler. Den er 123 m lang og gjør 18 knop. Om bord i MS Nordkapp "reiser kursdeltagerne sammen" med den kjente og frodige nordlandskunstneren Karl Erik Harr. Hans vakre, varierte og spennede motiver fra kystkulturen gjør skipet til en seilende kunstutstilling. Dessuten: Smakfulle og hyggelige fellesrom, og en fantastisk utsikt fra de store panoramasalongene. MS Nordlys har konferanselokaler

med plass til 120 detakere. Lokalene er delt opp i Kystsøl 1(kino oppsett 78 personer) Krystsøl 2 (kino oppsett 46 personer) som kan søies sammen. Konferanselokalene ligger forut på dekk 4 i tilknytning til Fembøen bar. I samme område ligger Biblioteket med plass til 16 personer.

T-R.Aass, etter opplysninger fra Hurtigruten

VI LEVERER DET DU IKKE SELV PRODUSERER! SPØR OSS, VI SKAFFER DET MESTE...

- > STORFORMAT 6-FARGE PLOTING (VINYLFOLIE, STOFF, PVC M.M)
- > REKLAMEFLAGG/BANNER (STOFF, PVC-DUK M.M)
- > GATEBUKKER/DISPLAYMATERIELL
- > MESSE-/DISPLAYUTSTYR (ROLL-UP, BROSJYRESTATIV M.M)
- > AVSPERRING/SIKRING (STOLPER, PULLERTER, TRAFIKKJEGLER)
- > UTEMILJØ (PARKBENKER, BORD, RØYKE-/SYKKELSKUR ETC)
- > LED-SKILT (ELEKTRONISKE DISPLAY)
- > LASERGRAVERING
- > ADR-SKILT, REFLEXTAPE
- > ASKEBEGRE, AVFALLSBEHOLDERE
- > TENSABARRIER (BÅND PÅ SPOLE)
- > TRAFIKKSPEIL
- > PLASTKJETTING, VARSELBÅND
- > LYKTER (MAGLITE M.M)
- > REFLEXVESTER
- > WHITEBOARDTAVLER/FRAVÆRSTAVLER

PROTECTOR

SKILT AS

T: +47 55 92 23 50 - F: +47 55 92 23 60

WWW.PROTECTOR-SKILT.NO

Vår maskinpark (et utvalg):

Multicam MG fresebord
Arb.omr 120x300cm

Lasergravering GCC Mercury
Arb.omr 45x63cm

Mutoh Rockhopper II
6-fargeplotter, arb.omr B=160cm

Gerber Edge 4-fargetrykk
Arb.omr B=30cm

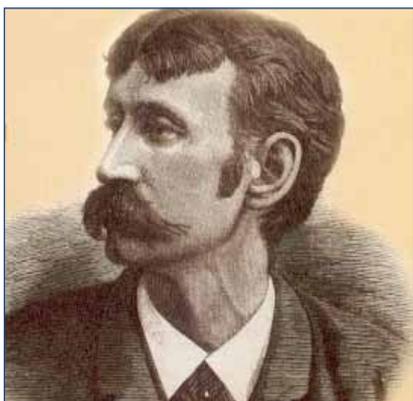
SummaCut vinylplotter
Arb.omr B=120cm

Kunstner og Oppfinner

Karl Kristian Uchermann ble en av våre største dyremalere og har fått sin selvskrevede plass i Norges Kunsthistorie. Han er også representert på Nationalgalleriet.

Jan E. Gjertsen

Slekten Uchermann i Norge kan føres tilbake David Uchermann som døde i 1644 som Borgermester på Femeren. Her i landet var navnet knyttet til medisinerere, kirurger og professorer. Et unntak var Arnt Uchermann som var sogneprest i Lofoten, deretter Vik i Sogn og Gloppen i Nordfjord. Han var gift med Anna Stang, som var søster til statsminister Emil Stang. De fikk 11 barn, og den nest yngste, Karl Kristian ble født i Borge i Lofoten 31. januar 1855. Det var i Vik i Sogn Karl Kristian

vokste opp. Her fikk han de sterke inntrykkene fra naturen som festet seg så sterkt og som kom til å prege ham resten av livet. Han fattet ikke interesse for boklige studier og brøt således med familiens tradisjoner. Hjemme i Vik var han en dristig oppdager av hauk og ørn der han mange ganger heiste seg ned bratte fjellsider på oppdagelsesferd. Det varte ikke lenge før han forbauset sin familie med sine fine gjengivelser av naturen. Han laget en tegning han kalte "Et bondebryllup i Sogn" kun 12 år gammel. Den var detaljert men likevel noe barnslig i uttrykket. Som 12 åring var han ingen skolert kunstner, men han viste et stort talent. Han ble sendt til Oslo da han var 17 år gammel. Her skulle han lære de store klassikere å kjenne på en privat skole. Oppholdet ble kort da han lengtet tilbake til naturen og friluftslivet. En dag våget han seg til Knud Bergslien med sine tegninger og skisser under armen. Bergslien drev i 30 år Eckersbergs malerskole. Bergslien så med en gang at han hedde med et stort talent og gjøre. Han fikk fort ordnet ham inn på tegneskole

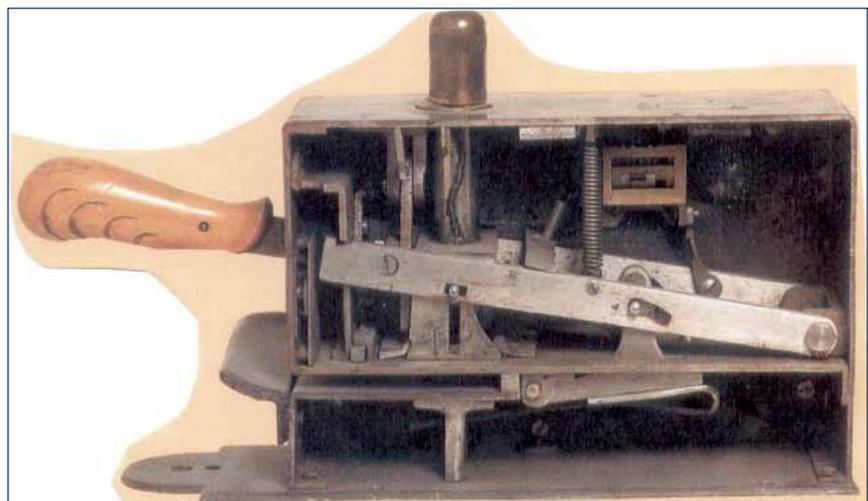
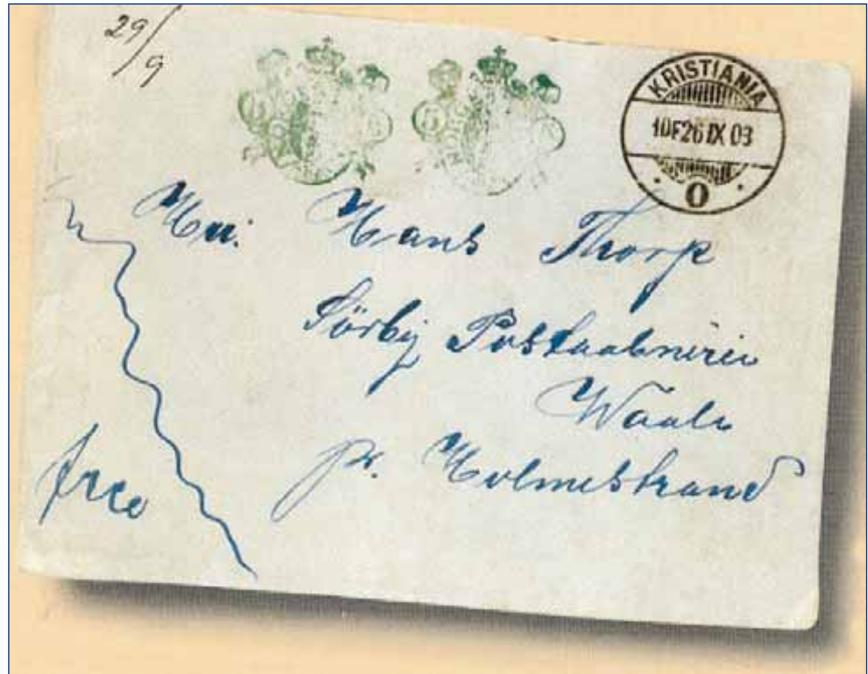
med et statlig stipend. Hans far, sognepresten, var opptatt av at sønnen ikke drev rundt som en brødløs kunstner etter at han hadde gitt opp sine studier. I løpet av 3 år ved skolen vakte han oppmerksomhet med noen av sine dyrebilder. Debutbilde ble solgt samme dag som det ble utstilt. Hans far var stolt da han kom hjem med Særdeles fra kunstdommeren etter eksamen. Etter et år hos Anders Askevold i Bergen reiste han til München-akademiet som 21 åring. Takket være sine gode lærere i Norge ble han med en gang plassert i malerklassen. Han ble god venn med Erik Wærenskiold og sammen fikk de Akademiets sølvmedalje. Med statsstipend reiste han videre til Paris i 1878. Her forsøkte han å bli elev hos datidens store dyremaler, Marche. Mesteren åpnet med en gang sitt atelier, da han fikk se nordmannens evne til å skildre dyr. Fra tiden i München ble mange av hans bilder utstilt og solgt i Bergen,. Fra tiden i Paris kom også noen av hans bilder på private hender i Bergen. Hjembygda Vik sikret seg hans altertavle "Jesus stiller stormen". Han mottok bestilling fra Gloppen kirke på å kopiere Rubens "Nedtagelse av korset". Han reiste til Antwerpen for å møte de store mestere. Deres verker kom til å bety mye for ham. Han malte på denne tiden "Et Flamsk Forspand". Dette verket vakte oppsikt og ble kjøpt av Nationalgalleriet. Da Karl Uchermann kom tilbake til Norge var han en svært aktet kunstner. Men hjemme var det ikke enkelt forkunstnere på den tiden, og han måtte grave dypt i lommene for å klare seg. Erik Wærenskiold utalte at bestillinger av julekort var det eneste en maler kunne leve av. Uchermann tegnet også julekort, men ble ingen stor produsent. Han kom i kontakt med Damms forlag og ble engasjert, sammen med fotograf Væring til å kopiere Adolph Tidemands malerier på Oscarsborg. Dette ble heller ingen suksess. I januar 1892 giftet Karl

Uchermann seg med Bolette Schnitler som var datter til en oberstløytnant. De skapte et åpent og gjestfritt hjem i Oslo. Jakten på inntekter fortsatte. Som kunstner hadde han en rekke tegninger og skisser. Han begynte å illustrere bøker og blader, som det på den tiden ikke var så mange av. Det var vanskelig.

Forskjellige former for frankeringsmaskiner er i dag utbredt, og har overtatt frimerkenes rolle som bevis på betalt porto. Omkring årsskiftet 1800 /1900 ble det stadig økende postmengde. Fra denne tiden er det hevdet, og delvis dokumentert at verdens første frankeringsmaskin ble konstruert av Karl Uchermann. Han arbeidet sammen med firma Krag Maskinfabrik om selve konstruksjonen. Den 9. januar 1902 sender Karl Uchermann brev til Den Kgl. Norske Postbestyrelsen, og søker godkjenning av "et av mig konstruert Stempel til Frankering af Breve". Brevet var vedlagt attester fra en rekke av byens forretningsmenn. Han hadde stor tro på prosjektet da han lengre ut i brevet fortsatte "det er min Agt at forsøge Systemet indført i alle postførende Lande". Søknaden ble godkjent og noen maskiner ble tatt i bruk i 1903. Det var delvis som utlån til private firmaer. Dette stoppet i 1905 grunnet uoverensstemmelser mellom skattemyndigheten og Uchermann.

Th. Kittelsen stilte et spørsmål da hans 22. fargelagte tegninger ble utstilt i København 1894. "Har dyrene sjel" Serien som ble utstilt bar dette navnet. Kunsthistorien er rik på skildringer som viser dyr som taler og oppfører seg som mennesker. Har dyrene sjel? Spørsmålet står ubesvart. Vi vet ikke. De har personlighet, det vet vi. Karl Uchermann visste det, og han hadde evnen til å skildre det, og vise det for ande. Han har etterlatt hundrevis av malerier og tegninger som fører dyrene inn i menneskelige situasjoner. Ensomhet, kjærlighet, familielykke, kamp for å overleve, for å nevne noe. Dett var noen ord om en stor kunstner som også hadde snev av teknisk innsikt.

Et bondebryllup i Sogn. Tegnet av Karl Uchermann da han var 12 år gammel.

Uchermanns tegning etter hjempenaleriet «Skovens Drama» til verdensutstillingen i Chicago i 1893.

Ide til stoff:
Dialog, Posten 1999, Bjørn Storberget

Foto Uchermanns frankeringsmaskin i Postmuseet: Erlend Sæteren.

Tegning 1. Et bondebryllup i Sogn, Karl Uchermann 12 år.

Tegning 2. Tegning etter et hjempenaleri: "Skovens Drama" fra Verdensutstillingen Chicago 1893.

Maleri: "Et Flemsk Forspand, Nationalgalleriet.

Frankeringsavtrykk, Brev med Uchermann frankering og portrett av Uchermann: Dialog 1999.

Frode Lund og undertegnede fremdeles friske og utviltle i på første passeringskontroll Trollbåtten

I fint driv ved Lalouesc

Monte Carlo Historique 2005.

En annerledes og fantastisk måte å bruke en vinterferieuke på.

Hvordan man vinner har jeg kun blitt fortalt, jeg kan bare fortelle om hvordan man opplever sin jomfrutur som co-driver.

Tom-Roy Aass

Tre tusentrehundrede kilometer fra Oslo til Monte Carlo, stropet fast i en rally rigget Austin Healey fra 1966, med rettskåret girkasse, 220 hester, uten tepper og isolasjon, er i seg selv en utfordring. Når man i tillegg kun har kjørt to løp sammen og bare vekslet noen ord i forbifarten på tidligere challenge løp i Norge, blir det en spennende utfordring for personkjemi og samarbeide i bilen, som er så trang at man nesten må gå ut for å skifte mening. Veien skal finnes, tidsfrister skal overholdes og man skal passerer de rette stedene i riktig retning. Torsdag 27. februar opprant startdagen og vi var på plass foran KNA hotellet. Stedet hvor jeg som gutt flere ganger hadde stått og sett starten på Rally Monte Carlo og drømt. At jeg skulle bli neste 60 år før drømmen kunne gå i oppfyllelse viste jeg ikke da. Plutselig stakk Henning Solberg, bror til en ikke ukjent Petter, hodet inn gjennom vinduet og ønsket oss lykke til, mens han hevet startflagget. Så var vi i gang. Jeg dukket ned i kart og roadbook som var blitt meg så kjent, gjennom flere ukers forhåndsarbeide. Frode, sjåføren hadde vært med på dette et par ganger tidligere så sammen hadde vi forhåpentligvis hatt en grundig gjennomgang av kjøreruten. Og det er nødvendig for i det hele tatt finne fram gjennom Europa. Bilen må også gjøres klar for denne lange turen, og det var en litt spak og bekymret Frode som hadde ringt meg mandag samme uken og fortalt at en av de tre doble Weber forgasserene i bilen, var defekt. Han skulle forsøke å låne en av en venn som også hadde en Healey og skru denne ut fra hans bil og flytte den over i "vår". Det usagte hang i luften at han var redd for at vi ikke kom til start. Og det ville være synd med alt det

arbeidet som var blitt nedlagt i klargjøring av bilen i forkant.

Uansett ambisjoner er gode forberedelser alfa og omega for å nå det asurblå Middelhavet ved reisens slutt. Det er ikke moro å bli stående igjen midt i Europa mens "alle" de andre fortsetter mot målet.

På vei mot Saab-museet i Trollhättan som var første passeringskontroll, sto den første bilen med panseret oppe og et par ben stikkende ut fra undersiden. Bilen ble heldigvis reparert og kom til mål i Monaco.

Motorveien gjennom Tyskland i grått vintervær er ikke veldig festelig, selv om man kjører med Monte Carlo skilt på panseret, nummer på døra og holder samtalen gående gjennom intercom for å holde den fandenivoldske lyden fra den rettskårene girkassa og hylet fra Weberforgasserne unna. Etter en lang, rett og flat motorvei tur ankommer vi Hotell Mövenpick i Lübeck som er første overnatting. Hotell for de fire første overnattingene var bestilt på forhånd, mens hotellet i Monaco var ordnet av arrangøren, Automobile Club de Monaco. Alle hotell er ikke like sjarmerende og dette i Tyskland var ikke det.

Neste dag, fredag, opprant med lett sludd og varsel om mulig lett snøvær lengre syd i Tyskland. Skrekkhistorier ble fortalt av de mer erfarne om køer og annen elendighet på motorveien i tidligere løp. Problemene uteble heldigvis og den monotone transporten videre gjennom Tyskland ble bare avbrutt av enkel servering om bord, bensinfylling og toalettbesøk.

I Bad Hombourg, like nord for Frankfurt var det re-start, og nå endret løpet karakter fra ren transportetappe til litt mer alvor. Løpet startet liksom på ordentlig nå. Strasbourg var første tidskontroll, og det å finne fram i ukjente byer hadde vært noe kartleseren hadde

gruet seg litt til, men det gikk bedre enn fryktet. Så etter ti timers kjøring kunne vi nå se fram til kjøring gjennom hele natten til langt ut på neste ettermiddag. Vi forlot etter hvert motorveien og kunne glede oss over å se at kartene transformerte seg til ekte 3D landskap. Når sant skal sies var ikke alt helt likt med det jeg på forhand hadde forestillet meg. I følge kjøreorderen var Dole neste tidskontroll som vi i nattens mulm og mørke måtte finne. Etter å ha tråklet oss igjennom et ukjent antall små og sjarmerende franske landsbyer med, i henhold til kjøreorderen, tilhørende passeringskontroller var vi vi fremme i Dole kl 03:32. Her var det lagt inn et kort opphold med mulighet for å hvile litt for de med godt sovehjerte, men hvem kan vel det når adrenalinnet renner gjennom kroppen som en vårflo og det syder av biler i alle kategorier. Her i Dole møtte vi de med start fra Reims og Torino, så nå var det brått en masse biler, ca 170 mot de 19 som hadde startet fra Oslo. Og et felles mål for disse entusiaster var å nå fyrstedømmet ved Middelhavet. Kartleseren les: undertegnede, hadde på forhånd opparbeidet litt engstelse for navigering ut fra Dole, men det viste seg at hjemmeleksen var gjort på en tilfredsstillende måte, hodet fremdeles relativt klart, så etter en stund befant vi oss på rett vei ut i den franske natten på vei mot neste kontrollpunkt. Vår ferd gjennom natten gjorde ikke mangelen på søvn spesielt plagsom, men etter hvert som natten søg på merkes det jo, så litt oppkvikking med epler, rosiner og sportsdrikke gjorde susen. Utpå natten fikk vi et problem vi ikke hadde forutsett, intercomen sluttet å virke, null strøm på batteriene i head settet. Nye batterier, hvor var de? I følgebilen! Hvor var den? 5 mil foran oss! Heldigvis kom den "gule fare", Henning og Morten i førstnevntes Renault Alpin A-110 opp

på siden og ble en hjelper i nøden. Deretter var batterier alltid tilgjengelig i kartleserens veske. Man lærer litt hver dag. Vi skulle lære mer.

Plassen i en Austin Healey er begrenset, derfor hadde vi gått sammen med flere deltagere om en følgebil for frakt av bensin, reservedeler, ekstra dekk, verktøy og sist men ikke minst viktig, smokingene til banketten!

Etter hvert kom også dagslyset sivilde og det passet bra, for nå hadde ekstralykene uten forvarsel gått i svart. Trøttheten ble borte i takt med med morgen gryningen og solens blide smil over horisonten. Vi hadde hatt god tid på etappene så langt og kjøringen hadde vært uten lyte. Men en liten oppstrammer måtte sjåføren få et par ganger, det opplevdes som "noe ukomfortabelt" når den heltrukne hvite midtlinjen i veien lå mellom meg og sjåføren i uoversiktlige venstre svinger. Jeg har vel ikke nevnte før, men bilen har rattet på høyre side.

På dagens siste etappe som gikk fra Le Puy en Velay til Vals les Bains hadde arrangøren kjørt opp en stekning ca 54 km før Vals les Bains, hvor vi skulle justere trippen vår slik at den stemte med de avstander som arrangøren oppgir i kjøreorderen. Vår stemte ikke og vi bestemte oss for å justere og kjøre opp sterkningen en gang til. Fram og tilbake er dobbelt så langt men riktig tripp er viktig. Hadde vi hatt god tid før, ble det med ett slutt på det. Hvor var drevene til trippen? I følgebilen! Hvor var følgebilen? I Vals les Bains 54 km unna! Ny læring Jeg sier ikke mer. Tiden gikk, følgebilen kom, vi skiftet drev, kontrollerte, og kjørte det remmer og tøy kunne holde og i følge var min klokke vi inne 31 minutter for sent! Mer

enn tretti minutter for sent betyr: Ute av løpet. Søren og! Heldigvis hadde vi lest reglene og argumenterte på norsk til fransktalende postmannskap om at vi ønsket å start dagen etter. Vi fikk 29 minutter. Vi var fremdeles med, men fikk 2900 prikker som vi med mer erfaring burde unngått. Mer læring. Drevene til den mekaniske Halda trippen lå i min veske heretter. Etter 29 timer sammenhengende i bilen, bare avbrutt av nødvendige utflukter, var det godt å komme ut å strekke på bena.

Hotellet i Vals les Bains hvor vi bodde i to netter nevnes ikke her. Sjarmerende, kanskje, men det måtte være for mange år siden.

Neste dag, lørdag var vi klar for etappen Vals les Bains – Vals les Bains. Slutt på de lange etappene, nå startet moroa med pålitelighetsetapper. Dette er etapper hvor vi skal holde en oppgitt hastighet gjennom hele etappen. Denne første dagen er også en kvalifisering hvor vi velger høy eller lav hastighet for resten av pålitelighets etappene. På grunn av vår sene ankomst dagen før blir vi straffet for dette og måtte starte som nr 280. Dette kan gjøre det litt problematisk å holde farten på pålitelighets etappene, hvis det blir mange foran oss som ikke greier å holde farten oppe. Vi hadde valgt laveste hastighet da vi på søndag startet fra Vals les Bains på vei mot Gap, som var ettermiddagens mål. På vei mot Valence begynner trippellen å fuske, oppdager at den begynner å hakke og vise for lite.. Vi stopper og prøver å finne feilen. Heldigvis har vi lagt opp to driv wirer. En fra forhjulet og en fra girkassen. Bytter til girkasse drevet og starter opp igjen. Ny overraskelse, trippen viser vannvittig feil! Ny stopp, temperaturen stiger i bilen, men

vi beholder roen og humøret.. Drev byttes, på'n igjen. Fremdeles feil. Nytt bytte av drev. Trippen fungerer fremdeles ikke tilfredsstillende. Vi gir opp og kartleseren starter kalkulatoren og regner ut differansene. Dette blir en dag med krevende kjøring med feil tripp, på fantastiske veier med mye fin natur, vekslende fra såpeglatte snødekte veier over fjellpass, hvor publikum står og heier, noen hadde med grill og det var høy stemning. Jubel ble det hvis man ga gass, kjørte litt bredt for publikum og brukte hornet. Det vekslet så til tørre asfalt veier og en utrolig nedstigning fra Col de Rousset mot Die. Det er vrient å holde den oppgitte hastigheten uten tripp men vi står på så godt vi kan. Fikk litt problemer med forankjørende biler nedover de trange svingete veiene og kommer et minutt for sent til Gap, hvor det i tillegg er fullt kaos på grunn av masse publikum, 100 prikker i banken. På pålitelighetsetappene er det hemmelige tidskontroller hvor en databrikke i bilen viser på hvilket tidspunktet vi passerer hemmelige tidskontrollene Den samme avleses automatisk også ved start på pålitelighetsetappene

Vel oppe på hotellet i Gap, etter å ha vasket vekk motorveisaltet fra Tyskland, ble trippen reparert og kontrollert på km steinene som står langs de franske veier. En venn i nøden! Jeg vil ikke fortelle om hvor reservedelene var, ei heller at følgebilen ikke var på vårt hotell.

Neste dag måtte vi tidlig opp for å komme tidsnok til starten da hotellet lå et godt stykke unna flyplassen i Tallard (Gap). Været var klart og kaldt da vi ankom flyplassen og det var gledelig når sola kikket over de snødekte fjelltoppene som omkranset den vide dalen og forsiktig begynte å varme opp morgentrotte deltagere. Dagens etappe, Tallard – Monaco så ut til å ville bli rene helge turen uten særlige overraskelser. Bortsett fra de elleve hårnålssvingene som åpenbarte seg idet vi kom ut av en tunnel og trodde vi hadde god tid, 46 km i time nedover hårnålssvinger er fort, bare så du vet det og nederst sto kontrollen godt gjemt. Det ble nok noe i banken her og. Videre nedover Route Napoleon skulle vi også innom Sisteron, her var det gjort stor stas på oss med oppbygget rampe med flagg og faner, som alle måtte kjøre over og en speaker fortalte om bilene. Samtidig var det gaver til deltagerne. Gaver var det for øvrig blitt mye av underveis, vi hadde fått flere flasker vin, eplekaker og annet godt inn gjennom bilvinduet.

Målpassering etter nattetappen i Monaco

Så endelig etter La Turbie lå det der, badende i sol, Middelhavet, asurblått med palmer og syppress slik vi hadde drømt om. Fra Eze og ned til Quai Albert 1, kaia i Monaco var det rene sjarmøretappen. Etter å ha kjørt over målrampa, mottatt en masse suvenirer, parkert bilen i parc fermè, var det klart for å finne hotellet. De tidligere hotel-ler på turen bleknet fullstendig da vi booket in på Hotell Hermitage. Etter en bedre lunsj på Cafe de Paris var det på tide å gjøre seg klar til den ultimate kjøreopplevelsen. Nattetappen, tre og en halv times heseblesende kjøring med blant annet Col de Turini som et kjent høydepunkt. Her hadde også de store gutta kjørt en uke før oss. Men først måtte ekstralysene fikses, de hadde som sagt gått hen og blitt mørke. Kompetent personell ble hentet inn mot løfte om forfriskninger neste dag. Etter avansert napping i ledninger, leting etter releer og sikringer ble det omsider lys! Klar til start. Ut fra Monaco og opp mot fjellene. Det er rart at det er plass til så mye veikryss og avkjøringer i en så liten by, men vi fant fram i mørket. Fint med godt lys. Etter første prøve bar det rett inn i neste prøve og det var Col de Turini, Det så ut som en folkefest på toppen, masse folk og stor stemning, jubel og fanfarer idet vi rundet toppen

og begynte på nedstigningen. Måtte justere opp lysterken på kartleser lampen idet vi farer nedover i hårnålene. Var det noe galt med dimmebryteren på lampen tro? Fordypet i kart, tidstabell og stoppeklokke hører jeg et utrop fra Frode, idet jeg ser opp ser jeg en Mini som har kjørt av veien foran oss og vi er på vei imot den. De som står ved bilen løper tilside det de kan ... bang sier det, vi treffer en stein mur og blir kastet ut i veien igjen i fartsretningen og er på rett kjø! "Der røyk trippen" hørte jeg Frode si da det smalt, men nei, den virket bedre enn den hadde gjort på lenge! Den hadde ikke vært på vårt parti hele veien og forvoldte en del ekstra å arbeide for co-driveren. Smellet var høyt. Men det viste seg at

skadene var minimale. Å sitte og regne passeringstider, passe stoppeklokken, sjekke kart og roadbook på slike veier er en påkjenning. Det er ikke bestandig at reisesyketabletter er nok. Etter passering av tidskontrollen på Col de Turini etappen måtte kartleseren ut å rope på "elgen". Så bar det videre til neste etappe. Måtte justere opp lysterken på kartleser lampen igjen, merkelig. Etter hvert viste det seg at dette ikke var så merkelig, vi begynte å miste strømmen, kjøreløset ble gulere og gulere. Til slutt var det så dårlig at jeg var nødt til å gi beskjed når vi måtte svinge til venstre i hårnålsvingene for at vi skulle komme rundt. Motoren begynte etterhvert å hoste, det smalt i forgassere og med ett var det slutt. Ingen strøm, ingen bensin fram til forgassere, elektriske bensin pumpe er vanskelige å trå i gang. Der sto vi kanskje ti minutter fra mål! Kunne man ane et tilløp til tristesse? Nei ikke hos oss. I mål skulle vi. Opp med pansere, sjekk av kontaktpunkter, coil, pluggledninger, sikringer, det var som bare ... der! Hovedledningen på dynamoen hadde falt av. Kanskje all nappingen i ledninger tidligere på kvelden hadde satt sine spor her? På plass med den, ned med panseret. Dytter bilen over krysset på rødt lys, ned bakken, Brom, brom, vi er i gang igjen. Det er noe eget å kjøre over målrampa i Monaco kl 02:38 om natten, parkere bilen og gå opp på fortausrestauranten å få seg en halv pils og en pizzabitt. Vi hadde fullført. Det får ikke hjelpe at det ble 9 minutter for sent i forhold til idealtiden. 900 prikker i tillegg til de vi fikk på påttelighetsetappene kan ikke ta fra oss gleden, opplevelsen og minnene om en fantastisk tur. Banketten og premieutdelingen i Salle des Etoiles, Sporting Monte -Carlo ble en staselig avslutning på hele opplevelse med et fint show , god mat og godt drikke. Slitsomt, ja. Men spør du meg gjør jeg det gjerne en gang til.

Fra banketten

Behov for trykksaker?

Vi hjelper deg med planlegging, design og produksjon

helligrafisk⁺

Helli Grafisk as + Brobekkveien 115 B + 0582 OSLO
tlf 23 06 78 40 + faks 23 06 78 48 + e-post firmapost@helligrafisk.no + www.helligrafisk.no

Runeskrift

Jeg vet ikke hvor mye runeskriften er brukt blant gravører i Norden, men her i Norge blir skriften brukt blant håndgravørene til stadighet. Selvsagt er det en forenklet lesbar utgave vi bruker, og da på gjenstander som vikingskip, kalker o.s.v.

Vi kan selvsagt ikke bruke det originale i denne sammenheng, som ville bli svært så vanskelig å lese. Det er dette jeg her vil fortelle noe om.

Jan E. Gjertsen

I Norrøn mytologi fortelles det at det var Odin som selv fikk åpenbart runene da han hang i Yggdrasil ni dager og netter gjennomboret av sitt eget spyd. Dette kan man lese om i Hávamå.

Eldre Futhark.

Runealfabetet har fått, etter de seks første lydverdiene : F – U – Th –A – R – K.

Runene kom på 200-tallet etter direkte kontakt mellom Germanerne og Romerne. Germanerne tok over noen av latinske bokstaver, forandret litt, og fant opp noe selv. Dette alfabetet var tilpasset deres behov, og som man kan se av plansjen, består bokstavene kun av rette streker. Dette gjorde det lettere å risse inn i tre eller hogge i stein.

Den enkelte rune ble mye mer kompleks enn en vanlig bokstav i det latin-

ske alfabetet. Hver rune representerte ikke bare en egen lyd, men også en egen betydning og tall. Runenes tallverdi kan finnes ved å flytte den øverste runen i den øverste raden, Fe, sist i nederste rad. Fe får da tallet 24. Ur blir da 1 o.s.v

Norske Runer.

Med norske runer mener man runer som er funnet i Norge. De eldste er fra ca. år 400. Disse er identisk med den germanske Futhark. To av runene er aldri blitt funnet i Norge, Petra og Eol.

Fra ca. år 550-700 finnes det overgangsvarianter mellom den gamle Futhark og den nyere, som kun hadde 16 tegn. Rundt år 900 kom kortkvistruner, og fra år 1000 kom runer som var likere det latinske alfabetet. Denne varianten

var vanlig frem til år 1400, men varte i ca. 400 år frem før de gikk helt ut av bruk.

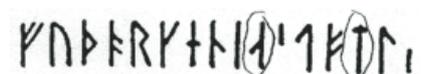
Av de runene som er funnet, er de fleste fra perioden 1100 til 1300 tallet. Dette var ikke forbeholdt noen elite verken sosial eller økonomisk, men ble brukt av folk flest. Det sies at antall skriveføre mennesker har vært mange, men selvfølgelig langt under gjennomsnitt av i dag. Det var ingen offisiell opplæring, men noe som ble lært ufornømt fra menneske til menneske. Det var kirken og klostervesenet som sto for opplæring av lese og skrivekunst på den tiden. Utviklingen ble derfor slik at utdannelsen ble forbeholdt en sosial elite fremover, og derfor ble det de som lærte det latinske alfabetet først, mens runeskriften ble brukt av folk flest.

Historisk ref. : Sigurd Agrell

								Froys ætt
Fe	Ur	Thurs	As	Reid	Kaun	Gjof	Wynn	

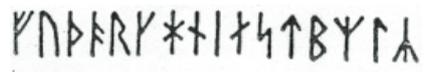
								Hagsl ætt
Hagl	Naudr	Is	Ar	Eo	Pertra	Elgr	Sol	

								Tys ætt
Ty	Bjarkan	Eol	Madr	Laukr	ling	Odal	Dagr	

f u þ æ r k h n i a æ t b m l r

Kortkvistruner

f u þ æ r k h n i a æ t b m l r

Langkvistruner

Styrer i de nordiske foreninger

Finland

(endret 7.6.2004)

Puheenjohtaja / President

Luhra Tarja
Kölypolventie 144
27400 KIUUKAINEN
puh. 02- 864 5523
fax. 02- 822 4424
gsm. 050-331 4040
e-mail: jla2@surfeu.fi

Kämäri Arvi
Seppälänkuja 2 B
00180 KLAUKKALA
puh. 09- 292 01306
gsm. 040- 591 6107
e-mail: arvi.kamari@ijkk.fi

sihteeri / sekretær

Maria Hovi
Suokatu 14c A 28
00580 HYVINKÄÄ
gsm. 040-526 0564
e-mail:
mariahovi@luukku.com

Luukkonen Asko
Olavinlinnantie 5 D 82
00900 HELSINKI
puh. 09-343 23 80
gsm. 044-343 23 80
asko.luukkonen@alnetti.com

Jurkka Jarmo
Taidetakomo Jurkka Design
Hämeenpuisto 14
33210 TAMPERE
puh. 03- 212 7475
gsm. 0400- 863 223

Kallioniemi Terttu
Laajasalontie 69
00870 HELSINKI
puh. 09- 698 7112
fax. 09- 698 7102
gsm. 0400- 705 578
e-mail: terttukallioniemi@jippii.fi

Malinen Pertti
Kääty Oy
Topeliuksenkatu 17
00250 HELSINKI
puh. 09- 491 436
e-mail: myynti@kaaty.fi

Kärki Marjatta
Paavontie 5
73300 NILSIÄ
puh. 017- 436 1625
gsm. 050- 340 9957
e-mail: kalervo.karki@pp.inet.fi

Norge

(endret 15.5.2005)

Formann

Jan E. Gjertsen
Gravør J.E.Gjertsen
Karl Johansgt. 20
0159 Oslo
Tlf: 22 42 32 04
Fax 22 42 33 83
e-post: jan.gjertsen@chello.no

Nestformann

Frode Børresen
Stempelgravøren AS
Pb. 1600
3206 Sandefjord
Tlf: 33 45 52 20
Fax: 33 45 91 55
e-post: post@stempelgravøren.no

Kasserer

Reidar Pettersen
Gravør Pettersen AS
Strandgaten 62
5004 Bergen
Tlf: 55 90 46 08
Fax: 55 90 46 01
Mobil: 982 21960
e-post: post@gravorpettersen.no

Sekretær

Siri Aukner
Gravør Siri Aukner
Slyngveien 23
0376 Oslo
Tlf: 22 14 61 59
Fax: 22 14 61 59
e-post: siri_lise@hotmail.no

Styremedlem

Tom-Roy Aass
Gravør Tom-Roy Aass
Pb.3. Torshov
0412 Oslo
Tlf: 22 35 01 53
Fax: 22 71 79 25
e-post: gravor.aass@c2i.net

Varamedlem

Per Valbo
Gravør Per Valbo
Karl Johansgt. 20
0159 Oslo
Tlf: 22 42 78 59
Fax: 22 42 78 59
e-post: per-r-va@online.no

Sverige

(endret 24.11.2004)

Stockholmsavdelingen Ordförande

Eva Milberg
Gravrybolaget AB
Hagringen 13
178 31 Ekerö
Tlf: +46 8 384080
Fax: +46 8 384085

Vice ordförande

Ulf Gideonsson
Västerås Gravry & Skylt AB
Ångskärgatan 13
721 35 Västerås
Tlf: +46 21 382550
Fax: +46 21 382555

Kassör

Mikael Jäger
Stämpelgravry & Skylt AB
Radiatorvägen 3
702 27 Örebro
Tlf: +46 19 270400
Fax: +46 19 270407

Sekretärer

Michiko Englund
Michiko Gravry
Kogtåppan 85
136 53 Handen
Tlf: +46 8 500 26229

Petter Askwall

Askwalls Gravry AB
Drottningg. 88
111 36 Stockholm
Tlf: + 46 8 210726
Fax: + 46 8 204943

Styrelsesuppelant

Frank Askwall
Askwalls Gravry AB
Drottningg. 88
111 36 Stockholm
Tlf: + 46 8 210726
Fax: + 46 8 204943

Styrelsesuppelant

Håkan Kjellgren
Kjellgrens Maskingravry AB
Pilgatan 15
112 23 Stockholm
Tlf: +46 8 6514800
Fax: 46 8 6514807

Göteborgsavdelingen Ordförande

Thore Darhult
Unigraphics AB
Box. 1709
501 17 Borås
Tlf: 033-151157
Fax: 033-158505

Sekretärer

Björn Andersson
BIA Skyltar KB
Magasinsgatan 10
Tlf: 033-105454
Fax: 033-411054

Kassör

Bengt Wiktorsson
Wiktorsson Guld & Silver
Gyllenkrokgatan 3
412 82 Göteborg
Tlf: 031-206555

Kent Helmer

Artgravry
Gransbovägen 13
571 64 Sandsjöfors
Tlf: 0380-375120
Fax: 0380-375235

Jimmy Wandroph
Skylt-o Gravryaeljen
St Jörgensv.8
422 49 Hising Backa
Tlf: 031-556677
Fax: 031-556678

Malmöavdelingen Ordförande

Stig Lövgren
AB R. Freses Skyltar
Bariumgatan 13
213 64 Malmö
Tlf: 040-946525
Fax: 040-211982

Vice-ordförande

Bo Persson
Bo Persson Gravett
Box 7096
200 42 Malmö
Tlf: 0418-84205

Sekretärer

Bertil Ekelund
Stora Norregatan 26
261 32 Landskrona
Tlf: 0418 26257
Fax: 0418-29653

Kassör

Siegfried Vater
Gravryteknikk HB
Näsvägen 7
Tlf: 0418-3208

Danmark

(endret 16.5.2003)

Oldermand

Sven Langemark
Zeus Boulevard 47
2560 Hvidovre
Tlf: 3678 8890
Mobil: 2123 5250
e-mail: byens@post11.tele.dk

Viceoldermand

Ken Schwartz
Schwartz Gravering Aps
Vodroffsvej 28
1900 Fredriksberg
Tlf: 33310220
Fax: 33315620
e-mail: schwartz@schwartz.dk

Kasserer

Steen Kalsing
Nordisk Metalkunst
Krimsvvej 13 B
2300 København S
Tlf: 3297 1411
Fax: 3297 0116
e-mail: nmk@metalkunst.dk

Sekretær

Hugo Andreæ
Englandsvej 382 A
2770 Kastrup
Tlf: 3969 6622
Fax: 3966 1114
e-mail: sgi@gravoren.dk

Bestyrelsesmedlem

Kurt Mikkelsen
Kronprinsessegete 34 B
1306 København K
Tlf: 3393 3313
Fax: 3393 3313

De enkelte foreninger er selv ansvarlige for at de opgitte oplysninger er riktige.

Cirkulære 100105 (erstatte cirkulære nr. 080104)

Nye satser mv. på arbejds- markedsområdet 2005

ATP & LG

Både ATP- og LG-bidraget pr. fuldtidsmedarbejder er ændret i forhold til 2004 og udgør således:

ATP- bidrag pr. fuldtidsmedarbejder i 2005: 223,65 kr. pr måned

Bidrag til Lønmodtagerens Garantifond i 2005: 380 kr. pr. år

Arbejdsgivernes Elevrefusion, AER
Bidragssatsen for arbejdsgiverens elevrefusion er i 2005 fortsat 1.480 kr. pr. fuldtidsansat pr. år.

Satserne for udbetaling pr. skoleuge i 2005 fremgår af nedenstående tabel.

	Uddannelsesaftale indgået til og med 31. oktober 2000	Uddannelsesaftale indgået efter 31. oktober 2000
1. års elever	1.450	1.750
2. års elever	1.590	1.920
3. års elever	1.780	2.160
4. års elever	1.950	2.370
Voksenelever	3.590	3.590

Tabel 1. AER-udbetaling pr. elev pr. skoleuge

AES

AES-bidraget afhænger af virksomhedens branche. Bidraget varierer i 2005 fra 164 kr. til 33.265 kr. pr. år. En komplet liste kan ses på www.aes.dk

G-dage:

Arbejdsgiveren skal yde en dagpengegodtgørelse for 1. og 2. ledighedsdag ved afskedigelser, hjemsendelser i forbindelse med vejrlig mv. (G-dage). I 2005 udgør denne ydelse:

- Mindst 4 timers beskæftigelse pr. dag: 654 kr.
- Mindre end 4 timers beskæftigelse pr. dag: 327 kr.

Disse satser har virkning fra 3. januar 2005. Der betales ikke feriepenge, arbejdsmarkedsbidrag eller ATP af dagpengegodtgørelse. For at have ret til godtgørelse efter reglen om G-dage, skal

medarbejderen dels være medlem af en a-kasse og dels forud for hjemsendelsen have været beskæftiget hos samme arbejdsgiver i et antal timer, der svarer til to ugers overenskomstmæssig beskæftigelse indenfor de sidste 4 uger. Evt. spørgsmål kan rettes til Arbejdsdirektoratet under Beskæftigelsesministeriet (Tlf. 38 10 60 11, www.adir.dk).

Arbejdsmarkedsbidrag:

For lønmodtageren ændret 8% i 2004. Indbetaling til den særlige pensionsopsparing (SP) er suspenderet i foreløbig 2004 og 2005. Tidligere udgjorde bidraget 1%.

Overførsel af overskud til medarbejdende ægtefælle:

Vælger man at fordele virksomhedens

overskud til beskatning hos begge ægtefæller, må højst 50% af overskuddet overføres til den medarbejdende ægtefælle, og beløbet må ikke overstige 192.300 kr. i 2005. Beløbsgrænsen gælder ikke, såfremt begge ægtefællers arbejdsindsats er "væsentlig", og de arbejder "ligeligt" – såfremt de også hæfter ligeligt overfor Told & Skat samt de største kreditorer. For yderlige oplysninger herom se publikationen "Medarbejdende ægtefælle" udgivet af Håndværksrådet i 2000.

Sygedagpenge:

Medarbejdere har - uanset alder - ret til at få udbetalt sygedagpenge fra virksomheden efter 8 ugers ansættelse. Dog skal medarbejderen have været beskæftiget i mindst 74 timer i løbet af de 8 uger for at være omfattet af sygeforsikringen. Efter de første 2 ugers sygefravær overgår sygedagpengeforpligtelsen fra arbejdsgiveren til kommunen.

Uge maksimum i 2005: 3.267,00 kr.

Time maksimum i 2004: 88,30 kr.

Der skal ikke betales arbejdsmarkedsbidrag af sygedagpenge.

Forsikringsordninger vedr. sygedagpenge:

Fritagelse for sygedagpenge-forpligtelsen for mindre arbejdsgivere:

Virksomheder med en årlig lønudgift på under 5.717.250 kr., kan frigøre sig for dagpengeforpligtelsen ved at tegne en forsikring. Dog skal der altid betales dagpenge for første ledighedsdag. Forsikringen tegnes ved henvendelse til bopælskommunen. En arbejdsgiver, der er forsikret, udelukkes af ordningen, hvis de årlige lønudgifter overstiger 7.056.720 kr. Præmiesatsen udgør i 2004 0,67% af lønsummen.

Ordningen administreres af Arbejdsdirektoratet, tlf. 38 14 84 70 dagligt i tidsrummet 11-15 / www.adir.dk.

Frivillig forsikring af sygedagpenge for selvstændige erhvervsdrivende:

Selvstændige og medarbejdende ægtefælle på overført indkomst kan sikre sig dagpenge fra 3. fraværsdag efter sygdommens indtræden (type-1 forsikring) eller fra 1. fraværsdag (type-2 forsikring)

Pr. 1. april 2004 til 31. marts 2005 er præmien for type 1-forsikring fra 3. fraværsdag pr. år:

2/3 sats 1.338 kr.

(fra 1. april 2005 er satsen 1.341 kr.)

1/1 sats 2.007 kr.

(fra 1. april 2005 er satsen 2.012 kr.)

Præmien for type 2-forsikring fra 1. fraværsdag er pr. år:

2/3 sats 2.066 kr.

(fra 1. april 2005 er satsen 2.073 kr.)

1/1 sats 3.099 kr.

(fra 1. april 2005 er satsen 3.109 kr.)

Fuld dagpengesats er 3.267 kr. pr. uge og 2/3 sats er 2.178 kr. pr. uge.

Evt. spørgsmål til den frivillige forsikring besvares ligeledes af Arbejdsdirektoratet på tlf. 38 14 84 70.

Det danske hjørnet

Ansættelsesbeviser

Nyt godtgørelsesniveau for ansættelsesbeviser pr. 1. juli 2004. Ny maksimumgodtgørelse på 13 ugers løn. Ubetydelige og undskyldelige fejl i ansættelsesbeviser kan maksimalt udgøre 1000,00 kr. i godtgørelse

Den 1. juli 2004 træder en ny bekendtgørelse om ansættelsesbeviser i kraft. Bekendtgørelsen ændrer på det hidtidige godtgørelsesniveau for fejl eller mangler ved et ansættelsesbevis. Nu er maksimumgodtgørelsen på 13 ugers løn, tidligere kunne en eventuel godtgørelse udgøre 26 ugers løn. Forud

for den nye bekendtgørelse havde der imidlertid dannet sig en praksis med hensyn til godtgørelsesniveauet. I de sager hvor fejlen/manglen ved ansættelsesbeviset ikke havde haft konkret betydning for lønmodtageren var udgangspunktet at godtgørelsen fastsattes til 5.000,00 kr. I sager hvor der var opstået en tvist eller var konkret risiko herfor blev godtgørelsen som udgangspunkt fastsat til 10.000,00 kr. Forelå der skærpede omstændigheder kunne godtgørelsen fastsættes til et endnu højere beløb. Dette skete imidlertid sjældent.

Efter den 1. juli 2004 vil det nu som nævnt være sådan, at godtgørelsen, der for den enkelte lønmodtager ikke kan overstige 13 ugers løn, fastsættes under

hensyntagen til sagens omstændigheder, herunder om manglen har haft konkret betydning for lønmodtageren. Hvis manglen er undskyldelig, hvilket for eksempel kan være tilfældet, hvor der er tale om en førstegangsovertrædelse, og manglen i øvrigt ikke har haft konkret betydning for lønmodtageren, kan godtgørelsen endvidere højst udgøre 1.000 kr. Dette gælder også i tilfælde, hvor der samtidig eller senest inden for en måned overfor arbejdsgiveren rejses flere sager om mangler af samme karakter af en række ansatte.

Denne side er publiceret/revideret den 29.06.2004

Spørgsmål og kommentarer kan sendes til Medarbejderforhold

Rejse til Gravørmestergeneralforsamling i Schweiz

I starten af april modtog Gravørlauget i Danmark en invitation til at deltage i det Schweiziske Gravørlaugs generalforsamling samt en konference om lærlingeuddannelsen d. 15/16 april 05.

Sonja og Sven Langemark

Og da vi før, 4 mand med koner, har deltaget i et meget hyggeligt generalforsamlingsarrangement i Schweiz prøvede jeg at arrangere en tur derned igen, men desværre var der ikke andre fra Danmark, som kunne afse tid denne gang, så Sonja og jeg besluttede at tage af sted, og da vi jo som pensionister har "tid nok" valgte vi at gøre det som en biltur og lægge nogle dage til.

Vi startede d. 13/4- 05 og kørte over Rødby ned gennem Tyskland til Würzburg, hvor den kendte "Romantische Strasse" begynder, og som vi gerne ville bruge lidt tid på.

Vi fandt et dejligt gashaus i byen Sommerhausen, en gammel middelalderby lukket inde bag en bymur, og hvor indbyggerne alle ernærede sig ved vinavl og hyggelige udskænkingssteder.

Næste dag kørte vi så i strålende solskin ad Romantische Strasse, en ca. 300 km. lang strækning, hvor byer som den ovenstående ligger som perler på en snor. Den mest kendte er Rothenburg an der Tauber, og på trods af, at det ikke var turistsæson, var her mange mennesker. Vi gik en tur i byen og nød et krus dejligt mørkt øl på torvet i □

22 graders varme, før turen gik videre. Vi fortsatte på ruten 100-150 km. og så mange smukke gamle byer, men vi skulle jo gerne nå Schweiz inden aften, så vi måtte ud på autobanen, og via Østrig og Lichtenstein nåede vi frem til hotel Hirchen i byen Wildhaus - et meget smukt vintersportssted, som ligger mellem Zürich og st.Gallen.

Vore værter havde sørget for et lækkert værelse, og hotellet var udstyret med topmoderne badefaciliteter med sauna, dampbade og et kæmpe Spa-bad, som vi naturligvis gjorde flittigt brug af.

Schweizerne havde arrangeret en velkomstaften med spisning fredag aften, og her havde vi fornøjelsen af at hilse på mange af deltagerne, og heriblandt gamle venner fra forskellige kongresser i Aegraflex regi, og også andre udlændinge som os, blandt andre: Ursula og Hannes Waismayer fra Østrig, Marie-Georgette og Daniel Wersinger fra Frankrig og deres søn Fransoir og Renathe og Helmuth Farion fra Tyskland, så snakken gik lystigt om gamle minder, men også om den forestående Nordiske Gravørmesterkongres i Bergen, som de alle var meget interesserede i.

Lørdag morgen startede så konferencen om lærlingeuddannelsen, desværre for os udlændinge foregik det på Schweizer-tysk, som man selv med meget gode tysk-kundskaber ikke har en Kinamands chance for at forstå.

Nåh,- konference var nok også vel meget sagt. Det handlede om at redegøre for et nyt direktiv for lærlingeuddannelsen af gravørlærlinge i Schweiz, hvilket jo selv sagt er mest interessant for de Schweiziske gravørmestre, men der var da små pauser, hvor jeg fandt ud af, at det blandt andet handlede om, at lærlingene fremover skulle udføre de samme forudbestemte opgaver ved svendeprøverne. Der var i øvrigt en lille udstilling af tidligere lærlingeopgaver, som i øvrigt lignede det, vi kræver af vore lærlinge.

Schweiz har på landsplan omkring 15 gravørlærlinge og i betragtning af, at vi i Danmark kun har en til to stk., er det jo ikke så dårligt.

Interessant var det i øvrigt at konstatere, at bestyrelsen i det Schweiziske Gravørlaug bestod af nye yngre kræfter. De har virkelig forstået at få de unge mestre med i laugsarbejdet.

Belært af sprogvanskelighederne valgte vi "fremmede" at springe generalforsamlingen over og tog i stedet hul på det "kollegiale samvær" og besøgte en lille interessant leverandørudstilling, som

var på hotellet, blandt andet med fræserne fra Crown i Norge, og Gravograph, som viste en arbejdende lasermaskine. Lørdag aften samledes man til en aperitif, som et udstillerfirma: Dellabianca, som fremstiller pokaler og lignende, havde sponsoreret. Det viste sig at være udskænkning af forskellige vine i ganske betragtelige mængder med tilhørende diverse snacks.

Kl. 19,00 var der så banketmiddag med alt, hvad dertil hører af taler med videre.

Aftenen (natten) sluttede i hotellets veludstyrede bar på festligste vis.

Søndag formiddag tog vi afsked med de andre delegerede, og der var god grund til at takke vore schweiziske kolleger for et vel gennemført arrangement.

Sonja og jeg valgte at blive et par dage mere på hotellet og så lidt på området,

Der kom en omgang sne, men vejene var hurtigt ryddede, så det skabte ingen problemer for os.

Herefter kørte vi til Schwarzwald, hvor vi havde booket os ind på hotel Nordrach i byen af samme navn. Også her kørte vi området tyndt, med mange dejlige oplevelser til følge.

Vi fortsatte vor lille ferie ved via Frankrig (Alsace) og Luxemburg at køre til Trier og derefter langs Mosel for endelig at dreje mod Düsseldorf, hvor vi besøgte gode venner i et par

dage, før vi vendte næsen hjem mod København mættet med indtryk og gode oplevelser.

Turen havde varet 12 dage, men det føltes som om vi havde været væk i en måned.

Kilometertælleren viste vi havde kørt 3600 km. og vi havde været gennem 6 lande, alt sammen affødt af vore schweiziske kollegers generalforsamling.

Messe og kongresskalender.

31.mai - 4.juni
FESPA-Future of Global Imaging
München
www.fespa.com

14.-18. september 2005
Nordisk Gravørmester kongress
Bergen-Trondheim-Bergen
Norsk Gravørmester Forening

21.-23. januar 2006
Expo Premium
Venice-Italy

Nyhedsorientering

Frimærkepenge i Danmark, 1. bind, som indeholder de ældre emissioner samt de københavnske serieudgaver fra 1941 har længe været trykklar. Alligevel er der løbende blevet foretaget smårettelser og tilføjelser. Bogen, som udkommer den 24. maj, er på 168 sider A4 med ialt 650 illustrationer. Indbinding, kvalitet og udstyr som de allerede i 2003 og 2004 udsendte bind i serien Poletter & Pengetegn. Bestillinger på frimærkepenge bind 1 modtages fra 1. marts. Bogen sendes portofrit overalt i Danmark ved fremsendelse af 300 kroner eller ved indbetaling på giro 3064719. Trykningen påbegyndes i starten af april.

De allerede udgivne bind af Poletter & Pengetegn kan stadig erhverves. Bind 1, som omfatter tiden indtil 1900 koster uændret 450,- og bind 2 1900-1924 koster 350,-.

I 2006 skal gerne udkomme kataloget over medailler & jetoner før 1788. Arbejdet skrider planmæssigt frem. De alvorlige problemer skulle forlængst være løst og de vanskeligere tekster er forlængst skrevet. Endnu mangler en del tekst samt det meste af billedmaterialet. De første prøvetryk forventer jeg at kunne fremvise ved nytårstide.

I 2007 skal udkomme det 3. bind af

Poletter & Pengetegn omfattende tiden 1924-1960. Det er stort set færdigskrevet, men endnu mangler en del af billederne at blive indscannet. Ligeså med Frimærkepenge bind 2, som skal udkomme i 2008. Her er det nærmest kun katalognummerering og billeder, der mangler.

Det skulle således være muligt om godt et års tid at få set nærmere på de projekterede bind om middelaldermønterne. Allerede nu er der et brugbart råmateriale hvor ud fra en nærmere vurdering af de enkelte mønters tilhørsforhold kan foretages. I modsætning til tidligere behandlinger af emnet, vil der ved hver mønt blive angivet, hvor sikker bestemmelsen formodes at være.

Danske og norske medailler

Arbejdet med bogen Danske og Norske medailler og jetoner skrider planmæssigt frem, så jeg forventer stadig at den kan udkomme 24. maj 2006.

Som tidligere meddelt, er der over 100 Schounumre og nogle Haubergnumre, der ikke længere kan anses som værende mønter, men jetoner. Derudover viser det sig, at mange i samlingerne værende medailler er senere zwittere, hvilke er fremkommet når samlere har henvendt sig på Mønten for at få præ-

get medailler, hvor man da af uvidenhed, vanvare eller af mangel på bedre har ladet sådanne præge.

Skønsmæssigt bliver bogen på omkring 280 sider og i samme format og udstyr som de allerede udkomne poletbøger. Jeg håber at kunne holde prisen på 400 kroner.

Poletter og Pengetegn I og II kan stadig erhverves. Ved fremsendelse i Danmark er prisen stadigvæk 450,- og 350,-.

Frimærkepenge i Danmark I (168 sider, 650 illustrationer) er nu færdigtrykt og hvis du endnu ikke har bestilt den, er der stadig mulighed for at erhverve den på udgivelsesdagen 24. maj. Den koster 300,- incl. fremsendelse i Danmark. Såfremt du mener, at emnet ligger udenfor dine interesser, skal jeg henlede opmærksomheden på, at der i bogen også er et stort afsnit, der med mange hidtil utrykte og overraskende enkeltheder behandler de almindelige møntforhold i de første krigså-

Jørgen Sømod
Hollændervej 20
DK 1855 Frederiksberg C
Danmark
Telefon X 45 - 33212484

Tariffrevisjonen 2005

Det er gennemført forhandlinger mellem LO og NHO i mellomoppgjøret med tariffrevisjon 2005.

Med bakgrunn i protokollen er det inngått tilslutningsprotokoll med Norsk Gravørmester Forening i bedrifter hvor Gravøroverenskomstens tariffområde er gjort gjeldene. Pkt. II Lønn, lønns-tillegg 2005 er partene enige om at det fører til regulering i satsene i Gravøroverenskomsten.

Partene er enige om at det gis et generelt tillegg på kr. 1.00 til alle arbeidstagere som er beskjeftiget i Gravøroverenskomstens tariffområde fra 1. april 2005.

Til alle arbeidstagere på overenskomsten som ikke har lokal forhandlingsrett og som har en gjennomsnittslønn under 87 % av voksne arbeidere, gis

det ytterligere tillegg på kr. 1.00.

Utskrift av protokoll kan oversendes ved behov.

Jan E. Gjertsen

Jubilanter 2005

Norge

Terje Haugan	2. juli	70 år
Erik Wiborg	24. juli	60 år
Nora W. Johnsurd	27. juli	50 år
Jan E. Gjertsen	9. oktober	60 år
Tom-Roy Aass	14. desember	60 år

Den finske gravørmesterforening og forholdet til det nordiske samarbeide.

Redaksjonen har fra Erik Søderholm mottatt 11.april 2005 følgende som vi gjengir i forbindelse med Nordisk Gravørtidning og Kongressen.

"Hej.

Jag kommer igjen med tråkige nyheter. På vårt årsmøte konstanterades att vi inte har resurser at publicera NGT. Vårt medlemstal har minskat dramatisk sedan 80-talet då jag kom med i föreningen. De "gamla", som då var driavande krafter och hade vrit

med sedan Aegraflex och Nordiska Gravömestareförening grundades, har alle droppat av. De unga har aldrig varit med i de internationella sammenhengen och har därför ingen erfaring av hur roligt och meningsfullt det är att vara med. Vi som varit med har nog berättat och försøkt poengtere hur värdefullt det är med internationella kontakter.

Vi kommer snart at ta stilling til om vi kan ordne en kongress; det är vel vår tur efter kongressen i Bergen. Styrelsen kommer att ha ett møte snart, så efter det vet vi mera. Likaså får vi vel en bild av hur mange som er interessert av att komme till Norge. Det vore ju veldig

interessant resa, men jag tror at priset kan ha en avgjørende betydelse.

Det besløts også att Kaivertajat inte vill prenumerere på NGT i fortsattningen, på grund av att så få medlemmar behårskar svenske og ånnu færre kan forstå norske eller danske.

Detta var inte så rolig att skriva, men tyvår är jag tvungen til det.

Du kan ju komme med kommentarer og så kan vi høras lårngre fram.

Ha en bra vår og vāntan på sommeren !

Hålsningar
Erik

Nekrolog

Myntgravør Øivind Hansen 1925-2005

Myntgravør Øivind Hansen sovnet stille inn på Kongsberg Sykehus den 2.mai 2005, 80 år gammel. Øivind Hansen var født på Kongsberg 30.mars 1925 og

vokste opp i en håndverkerfamilie. Etter at myntgravør Ivar Thronsen sluttet i 1926 ble arbeidet med våre mynter og offisielle medaljer skjøttet på en tilfeldig og amatørmessig måte i flere år. Den kg. Mynt på Kongsberg tok etter hvert tak i problematikken og tok kontakt med Kongsberg Høyere skole for å finne ut om det var en elev med tegnetalent man kunne satse på. Valget ble ikke vanskelig, og etter middelskoleeksamen ble Øivind Hansen i 1942 ansatt ved Mynten som læregutt. Samme året ble han sendt til Statens handverks- og kunstindustriskole. Han var der i gullsmedklassen og ble i tillegg undervist i frihåndstegning og modellering. Skolen tok tre vintere, og om sommeren arbeidet han som lærling ved Mynten. Etter utdannelsen i Norge ble

det praksis i utlandet. Først i Stockholm hos myntgravør Leo Holmgren, deretter til Paris hos Leon Bazor. Fra 1948 var Øivind Hansen myntgravør ved Den kgl. Mynt på Kongsberg. Helt til han gikk av med pensjon i 1986, var han ansvarlig for modeller og stempler til alle norske mynter. For Kong Olav V utarbeidet Øivind Hansen en egen mynttrekke, men på reversen ble det billedhugger Per Palle Storm som utarbeidet naturalistiske dyrebilder. Øivind Hansen samarbeidet med mange kunstnere gjennom årene, deriblant også Nils Aas. Det er et stort antall mynter som er fra Øivind Hansens hånd. Ti kronen som kom første gang i 1983 var spesiell og vakte oppsikt. Denne hadde et meget kraftig relieff der ideen var at svaksynte og blinde lettere skulle holde de forskjellige myntene fra hverandre. Relieffet gjør at mynten ikke finnes i proff kvalitet. Øivind Hansen har også laget en mengde minnemynter, og han var meget aktiv i mange år etter at han ble pensjonist. Som en stor og skapende medaljekunstner var han anerkjent både nasjonalt og internasjonalt. Fremheves kan noen av hans personmedaljer som Ivar Thronsen, Einar Gerhardsen, Sten Broman og

Alf Prøysen. Hans siste store arbeide var trippelportrettet av våre tre konger, Haakon VII, Olav V og Harald V. Trippelportrett av de tre konger siden 1905 er på adversen til en myntserie som markerer 100 års jubileet for unionsoppløsningen.

Øivind Hansen ble medlem av Norsk Gravørmesterforening i 1960, og fulgte med det etter Ivar Thronsen. Han var foreningens formann 1981-1983. Norsk Gravørmesterforening hadde i 1986, i forbindelse med 75 års jubileet, en utstilling på Kunstindustrimuseet i Oslo. Her var Øivind Hansen representert med flere av sine arbeider, og var også selv tilstede, åpen og behjelpelig med informasjon om sine arbeider. Han laget også en jubileumsmedalje til jubileet, med et meget dypt og kraftig relieff. Den kgl. Mynt på kongsberg var behjelpelig med produksjonen. Kolleger takker Øivind Hansen for mange års tjeneste i og for gravørfaget. En takk også for de år han gjorde tjeneste i Norsk Gravørmesterforening. Øivind Hansen var meget dyktig i sitt fag, og vil finne sin plass i historien blant myntgravører i Norge som en av de store.

Jan E. Gjertsen

Norsk Gravørmester Forening hadde årsmøte på Pers Hotell, Gol

4.-6. mars 2005

Da årsmøtet har vært avholdt på Pers Hotell på Gol flere ganger de senere år bestemte styret seg for å finne et annet sted denne gangen. Foreningen hadde tidligere avholdt flere hyggelige årsmøter på Geilo og det ble tatt kontakt med flere hoteller der, for å høre hva som var ledig.

Tom-Roy Aass

Det viste seg at det ikke var mye å velge i på det ønskede tidspunkt, men Haugen Hotell kunne ta imot oss. Styret bestemte seg for det og gjorde de nødvendige avtaler. Men en tid etter at sted og hotell var blitt gjort kjent, hvisket en liten fugl formannen, Jan E Gjertsen i øret: "Vet du ikke at det er et avholdshotell?" Oj, overraskelsen var til å ta og føle på, ikke rart at styret følte seg ført bak lyset, og gav uttrykk for en "viss" ergrelse. Tenk deg tanken, et antall gravører med fruer inntar et festmåltid med Farris og avslutter kvelden med eplemost! Man så klart at dette ikke ville bli en weekend som ville gå over i historien som en meget vellykket sammenkomst. Etter mye ekstra arbeid fikk man til en avtale med... Pers Hotell på Gol

Vi ankom hotellet på fredag 4.mars i lettskyet pent vær, om det var kuldegrader huskes ikke. Noen av oss kom i bil fra østlandsområdet andre med tog over fjellene fra Bergen. Til sammen ble vi i alt xx personer som var samlet til felles middag i spisesalen. Som vanlig når vi møtes, hadde alle mye å snakke om og kvelden gikk fort. Lørdagen opprant med noe bedre vær til glede for de som ikke skulle delta på

årsmøtet, men i stedet hygge seg ute, muligens med et par besøk i en butikk eller to. Årsmøtet behandlet de vanlige sakene som årsberetning, regnskap, budsjett og samt valg. I styret ble det kun en forandring, da Reidar Pettersen kom inn som ny kasserer for Frode Sundal som er syk. De øvrige som var på valg, sa ja til gjenvalg.

Som vanlig når vi har årsmøte avholdes det også ett medlemsmøte i forbindelse med dette. Av de saker som det ble snakket en del om var foreningens internettside som de fleste ikke var særlig fornøyd med. Man ble enige om å få satt den i stand slik at man kunne få den opp å stå. Videre var det kommet forslag på et emblem til bruk for medlemmene. Det arbeides videre med forslaget. Ellers var den forestående kongressen en stor sak for møtet. Komiteen la fram sitt og løsninger ble diskutert og vi kunne se for oss en mulig fin kongress, forhåpentlig med god deltagelse. En post på programmet var også Nordisk Gravørtidning hvor tanker rund bladets fremtid ble diskutert.

Etter møtene tok noen seg en tur i byen for å lete etter de handlende, mens andre ville benytte seg av hotellets fasi-

liteter som sauna eller badeland eller bare slappe av, før vi møttes til en "lille en" før kveldens middag.

Etter hyggelig kveld med mat, drikke, dans, mere leske drikke, dans og hyggelig samvær med diskusjoner om det meste, endte det som det alltid gjør: med frokost dagen derpå og takk for denne gang.

Innledende øvelser før middagen.

Her blir sikkert viktige saker diskutert,...

Papirer gjennom gåes før møtet starter.

Leif serverer en "lille en" før maten.

... mens noen ble satt til å passe damens vesker.

Halvér gravingstiden i rustfritt stål

med KaVo's nye microspindel, nå med dybderegulering og fjæring

- Finere, mer nøyaktig graving
- Gravingstiden i enkelte tilfeller redusert til 1/3
- Velegnet til utfresing i messing/aluminium
- Enkel å betjene

Uttalelser fra Gravør Pettersen i Bergen etter test av microspindelen på 8 år gammel Gravograph IS-700

NEW!

Komplett "plug and go"

NOK **34.800,-** eks mva

Enkel montering. I Norge kan utstyret installeres av Gravograph Norge AS

High speed engraving
max. 100.000 RPM

En revolusjonerende nyhet fra Skandinavias ledende leverandør av skjæreverktøy til gravører og skiltprodusenter.

CROWN
NORGE

H. N. Hauges vei 77
N-1661 Rolvsøy, Norge
Tlf: +47 69 33 75 83
Fax: +47 69 33 62 07

Eneforhandler av KaVo-spindler i Norge og Sverige

crown-norge@crown-norge.no

www.crown-norge.no

MultiCam[®] CNC Engraving Systems

Scandinavian sales and service:

ALVØEN AS

Alvøveien 130
5179 GODVIK
Norge
Tel. +47 55 50 66 30
Fax +47 55 50 66 40

Epost post@alvoen.no
Web: www.alvoen.no

Dansk Alvøen AS

Agerskallet 16
DK-8900 Randers,
Danmark
Tel +45 86 40 21 20
Fax +45 86 40 62 64

Epost: alvoen@dk-alvoen.dk

Box 104
SE-517 23 BOLLEBYGD
Sverige
Tel +46 33 204 300
Fax +46 33 204 301

Epost: info@jankar.se
Web: www.jankar.se

Express-Merkintä Oy

Kiitoradantie 11
SF01530 VANTAA
Helsinki,
Finland
Tel +358 977 43 210
Fax +358 977 31 290

Epost: hannu.lehtisalo@exmerk.inet.fi

200 Multicam engraving and routing systems installed in Scandinavia since 1995